

Valkendorphiana

*Udgivet ved Valkendorfier Samfundets
generelforsamling 21. april 2018*

Redaktionelt Forord

Valkendorphiana - Im memoriam Christophori Walckendorphii

Titlen på tidsskriftet er faldet på Valkendorphiana, da dette betyder 'det, der angår Valkendorfs Kollegium'. Tidsskriftet vil indeholde artikler, beretninger, billeder og andre vidnesbyrd, som har relation til kollegiet og dets alumner. Valkendorphianas formål er at stimulere interessen for og bevidstheden omkring kollegiets og dets alumnus historie, men også at forene nuværende og tidligere alumner i arbejdet med og læsningen af Valkendorphiana. Tidsskriftet kan også til sin tid danne grundlag for den næste bog i serien om kollegiets historie.

Tidsskriftet skal udkomme i forbindelse med Valkendorfianer Samfundets generalforsamling, og vores håb er, at udgivelserne kan blive til glæde for alle forhenværende og nuværende alumner.

Radaktionen

En Hyldest til Slyngelstuen

Cecilie Bildstedfelt

Med bidrag af efor Øjvind Moestrup*

Stilhed. Et loyalt og brummende væsen er gået i dvale i kælderens dyb. Efter udbruddet af brand på G. A. Hagemanns Kollegium i efteråret 2016 er brandsikkerheden på de gamle kollegier blevet gået efter i sømmene. Slyngelstuen, vores perle af en gildestue i kælderrummet under Lectoriet blev erklæret brandfarlig og uegnet til ophold: Den er helt gal - der er ikke nok udgange, afstanden mellem loft og gulv er for lille, og i øvrigt burde etagerne være adskilt af beton. Av for den. Slyngelstuen måtte lukkes for ophold øjeblikkeligt, og vinteren blev ekstra kold på Valkendorfs Kollegium i år. Inspector Vision er i fuldt sving med at undersøge mulighederne for, at vi langt om længe kan bruge forhavens bunkere til noget fornuftigt og genoplive Slyngelstuen under forhavens mos. Men det er desværre ikke et projekt, der er ordnet på et par måneder. Det er derfor min hensigt med denne hyldest at hædre en æra og huske et særligt rum, indtil Slyngelstuen igen opstår.

Alt har en historie på Valkendorfs Kollegium. Hak og ridser, trædesporet på den store trappe, selv de efterladte kaffekrus i ekstraskabet kan fortælle om et eller andet. Slyngelstuen har altid eksisteret i min alumnebevidsthed, men nedlukningen af denne fik mig til at fundere over, hvordan den egentlig var opstået. Jeg spurgte derfor vores efor Øjvind Moestrup om, hvordan Slyngelstuen var formet i hans alumnetid. Hans beretning lyder som følger:

Kælderen på Valkendorfs Kollegium

Af efor Øjvind Moestrup

Kælderen stod faktisk mit hjerte ret nært i min tid på kollegiet. Slyngelstuen, som alumnerne nu kalder den, var, da jeg flyttede ind på kollegiet, kun halvt så stor som nu. Kun den ene halvdel nær varmerørene fungerede, og der var en væg på tværs af rummet. Der var dejligt varmt - isoleringen på varmerørene, som gik gennem huset, var ikke perfekt. Der kan tænkes flere årsager til dette forhold, som aldrig blev søgt ændret. Vi brugte kælderstuen som TV-stue. Jeg blev faktisk udnævnt til i. vulcani som mit første embede på det gamle kollegium - det næste var i.c.

I det lille rum sad jeg hele dagen en vis septemberdag 1969 og så de russiske tanks

* Tak til Nielsine Nielsen (2013-16;17-) for korrektur.

køre ind i Prag på TV, mens folk på gaderne i Prag måbende så til. Nogle stak blomster i kanonløbene for det var jo deres venner i Warszawapagten, som kom. Jeg sad klæbet til sofaen hele dagen. Det var så fuldstændig uvirkeligt, at noget sådant kunne foregå i en periode hvor demokrati og stop for professorvældet blev debatteret på universiteterne i Vesten. I Prag var der kold krig. Der gik vel en dags tid inden de nye magthavere fik cuttet forbindelsen til Vesteuropa. Den dag kan jeg ikke glemme.

Rummet ved siden af TV-kælderen blev ikke brugt til noget særligt, så Lorentz Tom-Pedersen fra værelse 1 (mediciner) og jeg besluttede, at væggen til tv-rummet skulle væk, så rummet derved blev udvidet til det dobbelte: Der var planer om en gildesal. Det viste sig, at væggen var ikke-bærende, så han og jeg gik derfor straks i gang med at fjerne den sten for sten. Jeg husker stadig, da vi hakkede det første hul. Så vidt jeg husker, stod vi herefter på hver sin side og huggede løs. Hvor stenene blev fragtet hen, ved jeg ikke, men jeg kan tænke mig, at portner Nielsen har klaret det problem. Da væggen var væk, malede vi alle murene hvide, og gulvet blev vel rødt. Da rummet var færdigt, kom en af Peter Breinholts talrige veninder, Tine Schmedes, ind på kollegiet og malede fantastiske figurer på de hvide vægge; løver osv. Alle lidt humoristiske - hun havde kunstneriske evner. Resterne af nogle figurer kan stadigvæk skimtes, men i løbet af årene trængte der fugt ind udefra gennem ydervæggen, som efterhånden ødelagde kunstværkerne.

I det nye rum holdt vi kollegiefester, f.eks. Hilaris Primo-festen, på samme måde som der nu festes i Lektoriet. Der var ikke fare for brand dengang - i modsætning til hvad der åbenbart nu er tilfældet.

Ved en af festerne fandt den tidligere formand for Valkendorfianersamfundet, Sten Relster, sin kommende livsledsager. Det skyldtes, at undertegnede stod og manglede en dame at invitere med til en kollegiefest i kælderen, hvorfor Leo, en mediciner, nævnte for mig, at han havde en kvindelig bekendt, som gerne ville med. Hende inviterede jeg derfor med som ledsager. Det viste sig imidlertid, at hun ikke havde den ringeste interesse for min person, hvorimod hun og Sten glødede for hinanden. De endte med at blive til et ægtepar, som levede lykkeligt, til Sten desværre for nogle år siden meget sørgeligt og uventet døde. Han nævnte flere gange under samfundsfesterne for mig, med sit sædvanlige, lidt flabede grin, at det var mig, som havde fundet en frue til ham, hvilket jeg ikke rigtig havde en kommentar til.

Historien om 'eforskan' går tilbage til et besøg, som hun med sin mand, efor Hans Sørensen, gjorde kollegiet, og hvor man foreviste ægteparret kælderen. Her fik Kamma et anfald af klaustrofobi og opførte sig på den måde, som kun Kamma kunne opføre sig på. Det påstås, at man kunne høre det helt ud på gaden. Hun var dog stadig ved bevidsthed, efter hun var blevet bugseret op ad kældertrappen. Jeg havde senere som i.c. hende og Hans til middag på nr. 6 (i.c.-værelset dengang) og ved den lejlighed, hvor

hun var en helt anden person, undlod vi at vise hende kælderens. Jeg vil ikke afvise, at visse alumner kan have næret forbudte ønsker om atter at vise hende kælderens og dermed udfordre kollegiets fremtidige skæbne, men disse planer blev ikke realiseret. Som det fremstår, er kælderens nok en lille nostalgisk messe værd ... Bortset fra navnet 'Slyngelstuen' - det kendte vi ikke. Der boede formentlig ikke den slags slyngler den gang...

Slyngelstuen i de senere år

Selvom tilnavnet 'Slyngelstuen' eftersigende er af nyere tid, blev kælderrummets funktion til fest og udfoldelse fastholdt gennem tiden. Slyngelstuen var rummelig i både konkret og overført betydning. Der var altid plads til en god fest, og stemningen var vidtfavnende, alsidig, fordomsfri og tolerant. Slyngelstuen var kollegiets forsvarsværk mod fremdriftsreformer. Slyngelstuen var vært for alle kollegiets unyttige aktiviteter, og med selveste H.M. Dronningens ord " ... var det måske ikke så unyttigt endda." At der sjældent foregik noget effektivitetspræget dernede, var det gamle og trofaste stereoeanlæg et godt billede på. Anlægget havde godt nok ikke nogen bas, men til gengæld kunne det afspille kassettebånd, hvilket Carsten Mølgaard Hansen (2012-2017) satte meget stor pris på.

Slyngelstuen oplevede både små og store gilder på sine sidste år. I sommeren 2016 blev den ædle valkendorfske disciplin, der udgøres af punchegildet genoplivet. Daværende Inspector Symposium, Anni Haahr Henriksen (2015-2016) havde fundet en lille rød bog med kollegiets gamle puncheopskrifter frem og havde anskaffet en hel liter finsprit til formålet. Jeg kan svagt erindre, hvorledes Peter Cornelius Helbo Jakobsen (2014-) var meget opmærksom på, at vi ikke ville løbe tør for punch, og derfor hele tiden spædede til bowlen med finspritten - lige indtil der altså hverken var mere finsprit i flasken eller punch i bowlen. Meget mere af denne aften husker jeg selvsagt ikke.

Til gengæld husker jeg mange hverdagsaftener, hvor jeg nød godt af at kunne gå ned i Slyngelstuen, høre høj musik og puste ud efter en lang dag med bachelorskrivning på Fiolbiblioteket. Jeg tror ikke, at jeg var kommet helskindet igennem min bacheloropgave, hvis det ikke var for Slyngelstuen, hvor jeg kunne gå ned og klynke, grine, råbe, snakke, danse, synge og få afløb for studiets trængsler sammen med mine medalumner.

I Slyngelstuen kunne man altid få lov til lidt mere end ellers. Det var for længst blevet en uskreven praksis, at vi som sådan ikke røg på kollegiets øvrige indendørs fællesarealer, men i Slyngelstuen kunne man stadig pulse løs - lige indtil kollegiet måtte sande, at sundhedsanvisningerne havde ændret sig. Forslaget om vedtægtsændring af de formelle rygeregler, som også involverede Slyngelstuen, var blevet indstillet. Vi vidste godt, hvad klokken var slået. Den var 9.55, søndag d. 4. September 2016, og jeg satte mig ned i Slyngelstuen og røg den sidste forbudsfrie cigaret på stedet. Det var en lille refleksion over tobakstågernes tid på Valkendorfs Kollegium og en kærlig erkendelse af tidernes gang og skiften. Røgen dansede i sensommersolens

stråler gennem kældervinduerne. Der sad jeg så og samlede kræfter få minutter inden, jeg skulle op til den generalforsamling, som skulle udnævne mig som Inspector Collegii for det kommende embedsår. Røgforbuddet blev i øvrigt afbrudt af et modigt forslag fra den dengang helt dugfriske og nye alumne Christian Højgrav (2016-), der i samme ombæring fik indført en undtagelse for vandpiber.

Som forkvinde for Centralkomiteén har jeg nu den fornemme opgave at byde de nye alumner velkommen på Valkendorfs Kollegium og introducere dem til, hvad alumnelivet indebærer. Det kan være svært at beskrive, hvad Valkendorfs er. Man kan beskrive huset og fortælle om klostermuren, man kan fremhæve Bang, Blicher og Grundtvig, man kan fortælle om embederne og arbejdsdagene og årets gang i festligt lag. Men Valkendorfs Kollegium er også en ånd, som ikke så let og enkelt lader sig indfange med ord.

En sommerdag i 2017 besøgte Chris Højgaard Hansen (2017-) kollegiet kort tid forinden, han flyttede ind. Der blev afholdt madklub, og efterfølgende gik vi ned i Slyngelstuen for at fordøje måltidet. Bordtennisbordet blev slået ud, og hattene fra klæd-ud-kassen blev delt rundt. Kort tid efter cirkulerede selskabet om bordet i en hæsblæsende omgang rundt-om-bordet, alle ængstelige for at blive slået ud først og dermed blive påduttet blækspruttehatten - den berygtede 'taberhat?'. Det var fjollet, ulogisk og vidunderligt. Alt i mens Chris i sine cowboystøvler fra Texas fór rundt om bordtennisbordet, var det tydeligt at se, at han dér i Slyngelstuen havde opfanget, hvad Valkendorfs er - og jeg kunne på ingen måde havde beskrevet det bedre selv.

Foruden bordtennis kunne man dyrke andre former for spil i Slyngelstuen. Der var fx bordfodbold, backgammon og det berygtede drukkspil med terninger 'Jagt'. Under en særdeles uheldig aften for mit vedkommende, hvor jeg ikke kunne slå nogle seksere, måtte jeg drikke mange øl som kompensation. Til sidst måtte jeg skeløjet kapitulere og gå op at lægge mig, og jeg beordrede min (heldigvis nyforelskede) kæreste ud for at hente kollegiets største salatskål til at stå ved siden af min seng for at undgå en yderligere katastrofe. Uheld i spil kræver held i kærlighed.

Det hændte, at både gæster og alumner af og til overnattede i de udtjente sofaer i Slyngelstuen. Efter en veloverstået Kulturnat i 2015 var vi et lille hold Valkendorfianere, der satte os ned i kælderen og fik den halve nat til at gå med at lytte til sange fra vores teenage-tid. Da morgenlyset brød ind gennem vinduerne, vurderede jeg, at afstanden til mit daværende værelse (nr. 22) var alt for lang. Slyngelstuen var nu aldrig et særligt bekvemt sovested, men når man er træt, er alle flader bløde.

Det var ikke kun Valkendorfs alumner, der nød godt af Slyngelstuens virke. Det viste sig særligt ved den årlige fodboldturnering mellem de små gamle kollegier. Traditionen foreskriver som bekendt, at det vindende kollegium skal afholde aftenens fest. I min kollegietid er sejrsmiddagen dog altid blevet afholdt på Valkendorfs - uanset om vi vandt i fodbold eller ej. Den reelle sejr var festens sejr, og de bedste fester finder man altså på Valkendorfs Kollegium.

Slyngelstuen er død. Må Slyngelstuen længe leve!

En Eulogi til et Kælderrum

Christian Højgrav*

Jeg husker første gang, jeg så Slyngelstuen på Valkendorfs Kollegium. Det var under rundvisningen til min optagelsessamtale. Jeg mindes tydeligt stemmeændringen hos vores alumneomviser, Laust Søndertoft Pedersen (2015-), som endte med at blive min rigtige gode og højt værdsatte ven, da han viste dette rum frem. Dette var et vigtigt rum for kollegiet, hvilket han gentog flere gange over det år, jeg nåede at være hyppig bruger af Slyngelstuen, inden den måtte lukke på grund af den udefrapåtvungne tanke om faren for at brænde op. ‘Slyngelstuen er mit yndlingsrum på kollegiet’ som vi ofte sagde samstemmende, når Laust og jeg sad dernede.

En af mine første stunder i Slyngelstuen var ikke lang tid, efter jeg var flyttet ind på kollegiet, hvor jeg sad med Laust og fremlejeren Cæcilie Iburg Printzlau, hvor vi på en hverdagsaften sad og sludrede, indtil solen så småt begyndte at kigge ind igennem Slynglerens små vinduer og insisterede på, at vi nu skulle vende tilbage til overfladen. Som ny alumne på det tidspunkt vidste jeg ikke, hvorfor vi sad i Slyngelstuen. Måske var det bare det praktiske i at have et rum, hvor man bare lige kunne slå sig ned? Men når jeg sidder her og tænker efter, så var det mere end bare at have et sted at sidde. Det her var snarere et sted, hvor vi kunne være præcis, som vi ville. Her kunne vi sidde med fødderne oppe og ufortrødent spille lidt af de mange øl, som blev bogført i kældrens dyb. Afstanden til IA-rummet var heller ikke lang, der hvor øllene altid smager af en til. Her var jo allerede *lidt klamt*, så en ølplet fra eller til ville ingen skade gøre. Dette billede beskriver meget præcist Slyngelstuens beskaffenhed, nemlig et sted, som kunne rumme os alle sammen, også dem, som havde højere trang til fest og larm og ikke mindst bordtennis og bordfodbold. Det var vores lidt ildelugtende kælderværelse, som nogen måske havde haft, da de boede hjemme. Forskellen var bare, at Slyngelstuen var vores værelse sammen. Her var der plads til at skeje ud, dybe samtaler og altid et rum at kunne sætte sig ned i, når festen døde derude på den anden side af murene.

Slyngelstuen endte også med at blive et refugium for min vane med vandpiberygning som af nogle blev betragtet som en dårlig vane. Jeg glædede mig allerede, inden jeg tilflyttede kollegiet, til at vise mine vandpiber frem til alumnerne. Vandpiben har nemlig ligesom øl også en samlende og social effekt på dens ryggere, hvilket jeg også påpegede i min ansøgning til Valkendorfs Kollegium. Derfor gav det også et lille jag i maven, da jeg til mit første ic-thé (som også var årets generalforsamling) kunne se, at der temmelig enstemmigt blev stemt for strammere regler

* Tak til Nielsine Nielsen (2013-16;17-) for korrektur.

for rygning i Slyngelstuen. Hvad nu med vandpiberne og deres sociale effekt på forbrugeren? Jeg gik i tænkeboks og til det efterfølgende ic-thé, stillede jeg et forslag om en prøveperiode på en måned med vandpiberygning i Slyngelstuen med en afstemning om vedtægtsændring af ryge-regler i Slyngelstuen til næstfølgende ic-thé. Prøveperioden blev stemt igennem med 11 for og 6 imod. Til næste ic-thé var det spændende at se, om vandpipen ville få nok støtte til at kunne blive en permanent del af Slyngelstuen. Jeg husker den meget lange debat om vandpibe i kælderen, men til min store forbløffelse blev en vedtægtsændring stemt igennem med et, i Valkendorfiansk henseende, magert flertal med 11 for og 7 imod:

§62 Der må ikke ryges indendørs på kollegiet foruden vandpibe i Slyngelstuen,
hvis det sker under hensynstagen til kollegiets øvrige beboere.

Og med ét var det nu blevet tilladt at mødes i vores kære Slyngelstue til en pibe vandpibetobak, hvilket i høj grad blev udnyttet af undertegnede. Dette ville aldrig have kunnet lade sig gøre uden et rum som Slyngelstuen, hvilket igen påviser det enormt positive aspekt, som der er ved at have en hule, hvor man kan skeje ud.

Vi kan naturligvis ikke nævne Slyngelstuen uden at nævne nogle af de mange fester, som blev afholdt i dybet. Stort set alle vores efterfester internt på kollegiet blev afsluttet i Slyngelstuen, eksempelvis Tour de Chambres og fastelavnsfesten, som endte med at vores foregående alumne fra DTU Morten Jacobsen og jeg til tung bas spillede baseball med 'fiskekaker', som var taget med af en gæst, der kom udklædt som Noora fra den norske populærserie 'SKAM', hvilket afstedkom en fiskestank, der næsten fik Ida Raabe (2017-) til at gå i brædderne, men efter lidt hurtig oprydning kunne festen fortsætte lidt endnu. Dog var der stadig lidt rester af 'kake' til oprydningsholdet dagen efter. Slyngelstuen lagde også rum til vores første 'En stille og rolig vild aften'-arrangement, hvor den vilde del af aftenen blev afholdt. Her spillede både min bror og jeg i Slyngelstuen, som var blevet transformeret til en klub af berlinsk karakter. Slyngleren var altid stedet, hvor vi kunne sætte os ned, hvis nogen af os ikke mente, at festen var helt slut endnu. Det ekstra værelse, hvor bekymringerne blev parkeret udenfor et øjeblik.

Jeg vil i høj grad savne Slyngelstuen for dette. Et sted med fest, dans, vandpibe og gode sange. Et sted, hvor venskabets bånd blev forstærket, og hvor kærligheden kunne findes. Stedet hvor vi kunne være lidt for meget. Derfor var det også et særligt ømt øjeblik, da jeg sammen med Ida Raabe dansede Slyngelstuen farvel til Anne Linnets 'Forårsdag' bragende ud af højtalerne. "... Og nu er alting stille her i stuen og store ord er svær' at sig." Tak til Slyngelstuen for gode fester og for at give plads til alle - må du hurtigt genopstå!

En Slyngelvis

Af Christian Højgrav (2016-)

Mel.: Den er fin med kompasset

I Slyngleren skyller vi ganen med øller
Her drikkes der punch indtil solen står op
Og nu lukkes stuen trods modstand og buh'en
Hvem vover den tanke nu at sige stop
Tralalalalalaa tralalalalalaa
Tralalalalala lala lalalalalaa
Og nu lukkes stuen trods modstand og buh'en
Hvem vover den tanke nu at sige stop

Hos dig var der plads til at give den gas til
Alumnerne ej kunne stå på deres ben
Nu glemmer vi sorgen og danser til morgenen
Banker på porten og kalder os op
Tralalalalalaa...
Nu glemmer vi sorgen og danser til morgenen
Den banker på porten og kalder os op

Vi har festet så længe, nu kalder vor senge
Og dagen derpå si'r vi: aldrig igen!
Der går så en uge, så kalder vor stue
Oh Valkendorfs unge, så kom da min ven
Tralalalalalaa...
Der går så en uge, så kalder vor stue
Oh Valkendorfs unge, så kom da min ven

I vores stue kan slynglen ej kues
Trods kulden og fugten, så bliver vi ved
Så mærk jer ved dette for vi standser ikke
Før slynglen er tæmmet og har fået fred
Tralalalalalaa...
Så mærk jer ved dette for vi standser ikke
Før slynglen er tæmmet og har fået fred

Men vi glemmer dig ikke trods dadlende blikke
For os er du stedet det må de forstå
Og skulle vi brænde, så send os en tanke
Oh Slyngleren min, må du aldrig forgå
Tralalalalalaa...
Og skulle vi brænde, så send os en tanke
Oh Slyngleren min, må du aldrig forgå

Tale til Mændenes Gunst

Holdt til Valkendorfs Kollegiums 425-årsjubilæum 3. maj 2014

Nielsine Nielsen

Jeg har fået det ædle hverv at holde tale til mændenes gunst. Da jeg fandt ud af det, tænkte jeg: Hvad skal jeg gøre? Hvad vil jeg vælge? Hvad ville den velærværdige Valkendorf have valgt? Skulle jeg skrive noget alitterativt? Eller skulle jeg holde en tale? Mit humør begyndte at dale ... Skulle jeg forlade mig på rim? Til sidst slog jeg mig nu fast på vers. De rimer nu på kryds og tværs.

1. Dengang mor var dreng, har mange
kvinder sagt, men det var løgn.
Ingen kvinde ved præcist, hvordan
en mand forstår et døgn.

2. Men vi kan dog gisne, gætte,
slå på tasken og formode.
Men i dag vil jeg alene
bringe gætværk om det gode.

3. Mænd er chikke og moderne -
de er af den rette bygning.
De er ved at genopfindes,
nu til barsel, børn og hygning.

4. Nej, det hedder hygge, som er
Ordet, som vi alle kender.
Men nu har jeg brugt det,
og man hygger altså godt med mænd ... mænd:

5. For det første er det andet
kun det tredje, hvis det fjerde,
og jeg vil jo kun fortælle
om, hvad der står mænd til ære ...

6. Faktisk, hvis vi taler ærligt,
nu hvor vinen er på bordet,
så er mænd som oftest gentle-
mænd, som man kan ta' på ordet.

7. Men der er en særlig æt, en
diamant blandt slebne stene,
og nu vil jeg slutte rimet
ved at hylde ham alene.

8. Det er herren, som har haft det
ædle privilegium
af at have boet her på
Valkendorfs Kollegium.

9. Nu er jeg jo ny beboer,
så jeg kender ikke alle.
Derfor må jeg nøjes med i
dag en mindre flok at kalde:

10. Godt, at der er X og Y, som
holder fast på vores hytte.
Godt, at der er stolte mænd, som
hjælper mig, når jeg skal flytte.

11. Carsten, Kasper og Andreas,
Bjarke, Julius og Johan,
H.C., Frederik, Peter, Martin,
det var dem, og skål - sådan!

Kantaten ved Henrik Stampes Mindefest

Mikkel Kølckær (ed.)*

Ved mindehøjtideligheden, som Henrik Stampes (1713-1789) enke Margrethe Elisabeth, født Grøn, lod arrangere, havde hun ikke blot bedt universitetets professor i latinsk veltalenhed Jacob Baden holde en mindetale,¹ men havde også engageret tidens store patriotiske lejlighedsdiktator Thomas Thaarup (1749-1821). Kantaten, som Thaarup skrev til Stampes minde, må have begejstret ham i en sådan grad, at han genbrugte hele første strofe, versene 1-5, til et lignende sørgedigt ved Prinsesse Sophie Frederikkes begravelse i 1794.² Ved den lejlighed var det også Johann Abraham Peter Schulz (1747-1800), også stavet som *Schultz*, som satte musik til Thaarups tekst. Schulz var i sin samtid en højt skattet kapelmester og havde ledt flere store orkestre i Tyskland, før han vendte hjem i 1787 for at blive kapelmester ved *Den Danske Skueplads*, det senere Kongelige Teater.

Tekstgrundlaget

Inden højtideligheden for Stampe blev kantaten udgivet i et lille hæfte. Dette hæftes ordlyd og retstavning ligger til grund for den her udgivne tekst af kantaten. Man kan bemærke, at Thaarup bruger det tyske *ö* i stedet for det danske *ø*, og da han blev døbt i Sankt Petri Kirke, tyder det derfor på et tysk islæt. Han har da også senere i livet oversat og bearbejdet en mængde tysk litteratur til dansk. Samme måned, som højtideligheden for Stampe fandt sted, blev kantaten bragt i månedstidsskriftet *Minerva* på siderne 391-396. Tidsskriftet var et væsentligt organ for kultur, åndsliv og debat af tidens aktuelle spørgsmål.³ I umiddelbar forlængelse af kantaten bringer den ene af udgivererne af *Minerva* og professor i æstetik Knud Lyne Rahbek følgende note:

Aarsagen, hvorfor her findes et par Afvigelser fra Universitets Aftryk af dette Skiønne Minde for saa mange af vore ypperste tabte Mænd, vil findes i følgende Brev fra Forfatteren til mig.

Rahbek

* Tak til Nielsine Nielsen (2013-16;17-) for korrektur. Kantaten er også offentliggjort på kalliope.org.

¹ Se J. Baden 'Laudatio Henri de Stampe' 1789.

² Se 'Sørgesang over Sophie Frederikke' udgivet af Mikkel Kølckær på kalliope.org.

³ Se B. Sandstrøm et al.: 'Hovedsporet: Dansk litteraturs historie' 2005.

Efter Dit Forlangende, og da jeg troer, at ingen kan eller vil have noget derimod, overlader jeg med sand Fornøielse mit Kantate til at indrykkes i Minerva; kun maae jeg bede, at Du vil rette tvende betydelige Feil, som uden min Brøde have indsneget sig. Den første er en udeladt Linie, uvis om jeg selv har glemt den, da jeg har maattet flikke paa mit Arbeide, eller og Bogtrykkeren, af hvem jeg i et stort Selskab fik en Correctur, som jeg kun fik saa løselig giennemlæst; det er denne: ved Gerners Minde . . . han, Nordens umiskiendelige Savn. Den anden Feil er, at man har trykket ‘første’ i Stedet for ‘sine Mænd’, hvorved man havde kundet beskyldte vor ypperlige musikalse Declamator Schulz for en ikke tilgivelig Feil, nemlig, at have declameret ‘første Mænd’, som er en sand styg Lyd. Jeg har holdt denne Forerindring for nødvendig, [s]aa det Publikum kan vide mig uskyldig i disse den trykte Texts Udeladelser og Forandringer.

fikke på
forbedre

Forerindring
ønske

Thaarup

Den første fejl, som Thaarup udpeger, er udeladelsen af vers 65 i det ovenfor omtalte hæfte, “Universitets Aftryk”. Den anden fejl er ordforvekslingen i vers 91. Selvom antallet af stavelser er ens i ordene, *sidste* og *sine*, så er fordelingen af tryksvage og trykstærke vokaler ikke den samme, hvorfor Thaarup omtaler fejlen som “en sand styg Lyd”. Denne tekst er rettet efter Thaarups ønsker, hvilket Rahbek også gør. Han indfører dog nye ændringer, fx i linje 32 som i Minerva-udgaven hedder “Øg tungt og afbrudt Aandedrag” i steden for “Og tungt og afbrudt Aandedrag”. Denne fejl bliver dog udbedret i Rahbeks ‘Thomas Thaarups Efterladte poetiske Skrifter’ (1822, s. 307-311). Rahbek respekterer dog ikke Thaarups tyskprægede ortografi i hverken Minerva-udgaven eller i ‘Efterladte poetiske Skrifter’.

Cantate

opført

paa Universitetets øverste Auditorium⁴,

Torsdagen den 17de Decbr. 1789 From. Kl. 11

ved den over

Hans Excellence

afg. Statsminister og Geheimeraad⁵

Henrik de Stampe

Ridder af Dannebrog og l'union parfaite⁶ &c.

&c.
etc.

af

Hans efterladte Enkefrue

foranstaltet

Sörge-Höytidelighed.

ved

Hr. Th. Thaarup.

Musiken af Hr. Capelmester *Schultz*.

KIÖBENHAVN.

Trykt hos Directeur P. M. HÖPFFNER, Hans Kongel.
Majestæts og Universitets første Bogtrykker.

---

⁴ Det øverste auditorium eller *auditorium superius* lå i bygningen *Collegium Novum* omtrent samme sted ved Frue Plads, som Københavns Universitets Festsal ligger i dag.

⁵ Stampe havde titel af statsminister og gehejmeråd, da han havde sæde i gehejmestatsrådet, som er forløberen til vore dages statsråd.

⁶ Ordenen indstiftet af dronning Sophie Magdalene til minde om hendes ægteskab med Christian 6.

	For Talen. ⁷	
	Som Skyggen svinder Livet bort:	for før
	Tung er den Vey vi træde:	
	Vor Ungdoms favre Vaar er kort:	favr dejlig, smuk
	Ustadig al vor Glæde;	
5	Alt spirer, modnes, og forgaaer:	
	Syv gange Ti er Stövets Aar ⁸ ;	Stöv det jordiske liv
	Men sielden, sielden fleere.	
	O föel det, du! som i din Ungdoms Vaar	Vaar forår
	Gridsk söger Hæld i Jordens Glæder,	Held lykke
10	Og du! som i din Manddom gaaer	
	Den skumle Vey til falsk uadvortes Hæder;	uadvortes overfladisk
	Og du, som snehvid dynger Guld til Guld,	
	Og glemmer Graven for et ubrugt Muld:	
	Henvender Öiet til et Hælsot-Leye:	Hælsot dødelig sygdom
15	Seer Ungdom visne der, som Löv:	
	Hovmodig Manddom segne ned i Stöv:	segne omkomme
	Og Guldets Træl blot fire Fielle eye:	Fiel bræt, planke = ligkistefjæl
	Med Anger mindes Daaren svundne Glæder,	Daare tåbe
20	Det Glimre tegn paa falsk, uadvortes hæder	
	Er for den Stoltes Öie,	
	Som Lyn i Midnat for en Synder.	
	Og mørk, som Nat, som Fiæren let	Fiær Fjer
	Er Guldets selv ved Graven. —	
	Naar Dödens mørke tunge Vinge	
25	Nedtrykker Luften paa dit Bryst,	
	Og Siælen angst skuer ned	
	I Gravens Svælg, og tænker Evighed,	
	O Menneske! hvad tröster dig	
	Paa Jordens heele klode?	

⁷ Den omtalte tale er J. Badens 'Laudatio Henrici de Stampe'.

⁸ Man mente i antikken, at 70 år var menneskets højeste alder.

30	Naar Öret næppe Lyd kan kiende, Naar Pulsen mattes i sit Slag: Og tungt og afbrudt Aandedrag Og Mulm forkynde Dagens Ende;	Mulm nattemørke
35	Ey Taaren, Venskabs tause Klage, Ey Magens smertefulde Skrig, Nedkalder Glimt af Tröst til dig: Har du ey veyet dine Dage, Har du ey handlet visselig.	veye overveje, påskønne værdien af ngt.
	Herre! lær os at tælle vore Dage, at vi maae vorde forstandige.	vorde blive
40	Som Solen daler ned Paa Vaarens ynderige Dag, Og i sin Dalen overstraaler Jorden, Saa er den Vise i sin sidste Stund. Med Roe forlader han al Livets Hæder, 45 Og uden Anger mindes han dets Glæder. Rundt om hans Leye staae Med Haand i Haand de brugte Dage At følge ham for Evighedens Dom, Og alle smile Himlens Haab, 50 Hans Dödstund er en skyldfrie Sövn Og Himle fryde sig; men Jorden græder — See, saa forlod vor STAMPE Jorden.	ynderig smuk
55	Græder ved hans Urne, græder, I, som kiendte Mandens Siæl! Savnet er den Vises Hæder, Men hans Lön er Himlens Glæder: Og at ligne ham er Hæld!	

Efter Talen

	Ved Danmarks minderige Bræd	
	Athene staaer i dyb Betragtning,	
60	Og Sorgens Alvor er i hendes Aasyn:	Aasyn
	Hun mindes sine nye Tab. —	påsyn
	Urania! din <i>Geus</i> ⁹ [sic] er ikke meer —	Urania
	Og Danmarks Archimed ¹⁰ , den ædle <i>Gerner</i> ¹¹ ,	gudinde
	Han, Nordens umiskiendelige Gavn,	
65	Som giennem Bölgen fortnede dets Hæder,	fortne
	Er Stöv. —	fremme
	Saa sank den Lovens Tolk,	
	Astræas ¹² Ven, den vise <i>Anker</i> ¹³ —	
	Og han, som brændte for sit Födeland,	
70	Som ædel Elsker for sin Møe: —	
	Din <i>Eriksen</i> ¹⁴ , o! Island tier —	
	O du, som i din Egekrands ¹⁵	
	Bar latinske Musers Pryd,	
	Du ælde Lüxdorph ¹⁶ , hvo tør gribe	hvo
75	Den Harpe, du forlod?	hvem
	Den kiekke Mand, trods Zemblas Kuld og Nat,	zembla
	Som Paulus ¹⁷ , varm for Troe og Brödre,	polaregne
	Den fromme <i>Egede</i> ¹⁸ , der lærde Gröndlands Vilde	
	At hæve Tanken fra fæle mørke Hule	
80	Til Lys og Himlens Haab,	
	Er samlet med sin Lærdoms Förstegröde,	förstegröde
	Hvor Haab er Vished. —	udgangspunkt
	Og du forlod Athenes Helligdom,	
	Som Dyd og Lærdom dante Vey	
85	Til Ærens Tempel,	

⁹ Joachim Michael Geuss (1745-1786) professor i matematik.

¹⁰ Archimedes antik græsk matematiker.

¹¹ Henrik Gerner (1741-1787) søofficer.

¹² Astræa retfærdighedens gudinde.

¹³ Peder Kofod Ancher (1710-1788) teolog, jurist og grundlægger af faget retshistorie.

¹⁴ Leif Eriksen eller Leif den Lykkelige (970-1020) født i Island.

¹⁵ I det antikke Rom blev borgere belønnet med en egekrans, *quercus civilis*.

¹⁶ Bolle Willum Luxdorph (1716-1788) embedsmand og litterat.

¹⁷ Paulus var en af Jesu 12 apostle.

¹⁸ Hans Povelsen Egede (1686-1758) præst og missionær på Grønland.

O STAMPE! dine feire Aar **feir**
 Du viede til Ungdoms Lære. herlig
 Som Oldring sidder nu din Lærling taus,
 Og stirrer paa din Grav, og takker dig med Taarer. —
 90 Dig satte Nordens Christian¹⁹
 Blandt sine Mænd,
 Og gav dig Hæderstegn paa Dyd og Visdom:
 Athene savner dig, og Födelandet
 Og Kongen savne dig! —

95 Yngling! knæl i Visdoms Tempel,
 See vort Savn og dit Exempel,
 Og en hellig Flamme Stige
 For at vorde deres Lige,
 Som udbredte Lys og Gavn.

100 Lad din Vandel skyldfrie være, **vandel**
 Hellig, som Guds Navn, den Ære; livsførelse
 Dig da vorde sande Glæder,
 Fast og stor og lys din Hæder,
 Og udödelig dit Navn! —

---

¹⁹ Kong Christian 7. (1749-1808).

Søren Jydes Studenter til Spot og Spe

Mikkel Kølckær*

I min gennemlæsning af A. Gøtzsches 'Valkendorfs Kollegium - Efter 1865' fra 1939 træder bl.a. skandalehistorien om Søren Jydes bog 'Studenter - Skitser og Scener fra Kollegiet' fra 1899 tydeligt frem. Tilfældigvis faldt jeg over Søren Jydes bog i kollegiets bibliotek. En tak bør her rettes til Svend Petersen Broberg (1959-1965), som donerede bogen til kollegiet 27. januar 1965.

De direkte konsekvenser af bogen på kollegiet, bl.a. fire alumnens bortvisning i sommeren 1899, er at læse hos Gøtzsche på siderne 26-29. Jeg vil derfor afholde mig fra det stof, som er behandlet, og vende mig mod humoristernes brug af bogen. Meget af det følgende er derfor ganske underholdende, men, som Gøtzsche understreger, uden belæg i Søren Jydes bog. Man må dog stadig læse bogen, hvor der er langt saftigere historier at finde end i det følgende, fx om de to butiksjomfruer (læs: bagerjomfruer). Den ene fortrækker fra et selskab under ahornen, som stadig står i kollegiets forhave, under ledsagelse af to alumner, den anden med kun en enkelt anden alumne. En alumne, der er kæreste med denne butiksjomfru, skyder sig selv samme aften. Der er ikke nogen forklaring på, hvorfor det ikke er disse historier, som man kastede sig over. H. T. Physant (1898-1901) skriver da også i sin beretning fra sin kollegietid på side 83 hos Gøtzsche, at "Publikum læste ikke selve bogen, men kendte kun Bladreferaterne [...]."

Udover de to viser 'Peder Madsens Vison' og 'Peder Madsen paa Visitats' og satiretegningen i Blæksprutten, som Gøtzsche omtaler, er det lykkedes at finde visen 'Søren Jyde' fra revyen 'Paa Livets Keglebane - eller Sommerrevyen 1899'. Et gennemgående kendetegn er makkerparret Axel Henriques og Anton Melbye. De leverede alle viserne til den omtalte sommerrevy og var hovedleverandører til de første årgange af Blæksprutten. Det er ikke klart, hvorfor de gentagne gange kastede sig over Søren Jyde-historien. Der synes ikke umiddelbart at være nogen forbindelse mellem disse københavnske *mâitres de plaisir* og kollegiet.

Hvad angår tekstgrundlaget til viserne, udgav Henriques et udvalg af egne viser i 'Sganarels Kjøbenhavnviser' i 1925 og udgav i 1930 efter Melbyes død et udvalg af dennes viser i 'Anton Melbye - Viser'. I bøgerne beskriver Henriques, i modsætning til Gøtzsche, at de tre viser om

* Tak til Nielsine Nielsen (2013-16;17-) for korrektur.

Søren Jyde er skrevet af makkerparret i fællesskab i et let arrangement ved Olfert Jespersen.¹

Men det var ikke kun makkerparret Henriques og Melbye, som kunne bruge Søren Jyde-historien, hvilket Physant og Holten-Bechtolsheim også beskriver i deres vidnesbyrd hos Gøtzsche. Physant skriver fx hos Gøtzsche på side 83, at “Der skreves talrige Viser om den [Søren Jyde-historie] til Revyerne.” Årets Tivoli-revy² og satirebladene Kinoptikon, Puk og Ravnen tog også emnet op til behandling. Forhåbentlig er der endnu mere materiale, som kan graves frem om Søren Jyde.

Herunder er først de to satiretegninger og derefter de to sommerrevyer behandlet. Alle de fundne viser er samlet bagerst i artiklen.

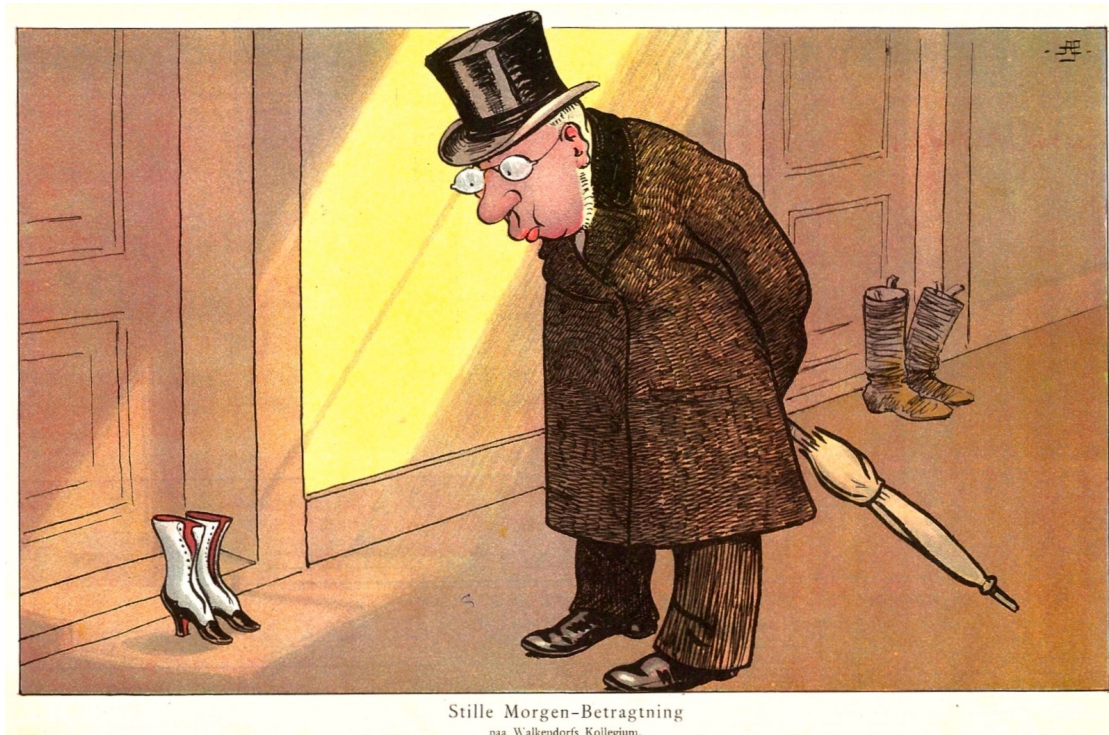
Peder Madsen (1843-1911) var professor i teologi og fra 1909 Sjællands biskop. Allerede inden han tiltrådte som som efor i marts 1899, var der problemer på kollegiet mellem den såkaldte anarkist- og missionsgruppe. Det Kongelige Bibliotek.

¹ Emil Marott ('Dansk Revy' vol. 3 fra 1991, IV) understreger samarbejdet mellem Henriques og Melbye.

² I den mest omfattende fortegnelse over danske revyer, 'Dansk Revy' vol. 3 af Emil Marott fra 1991, er 'Paa Livets Keglebane' den eneste revy, som behandler Søren Jydes bog.

Blæksprutten og Kinoptikon

Omkring det forrige århundredeskifte fandtes der en mængde satiriske blade, som både udkom som uge- og årsrevy. Den mest kendte Søren Jyde-tegning er fra Blæksprutten af Alfred Schmidt. Tegningen optræder som illustration til visen 'Peder Madsens Vision' (nedenfor side 15). Da Gøtzsches gengivelse er uden farve, præsenteres den her i en ny digitalisering fra Det Kongelige Biblioteks eksemplar.

Alfred Schmidt, Blæksprutten 1899.

“Stille Morgen-Betragtning paa Walkendorfs Kollegium”

Gøtzsche påpeger, at professor Madsen først blev efor, efter Peter Edvard Holm havde fratrukket sin stilling som professor i historie og efor ved udgangen af februar 1899. Professor Madsen var derfor tiltrådt som efor på kollegiet, da bogen udkom 8. april. Det kan derfor ikke undre, at det var den daværende efor ved bogens udgivelse, som blev Blækspruttens offer.

Det må i langt højere grad være selve scenen, som vækker undren. Denne scene, hvor eforen finder et par damestøvler, finder man ikke i Søren Jydes 'Studenter'. Gøtzsche skriver på side 28, at "i Søren Jydes Skildring har Alfred Schmidt haft en stærk Støtte for sin Tegning, der vel også kan siges at være karakteriserende for noget af, hvad der foregik." Når vi må antage, at Schmidt og øvrige ikke havde nogen kilde eller kendskab til kollegiet ellers, må Gøtzsche her tænke på 1. scene i 3. akt, hvor portneren, idet han pudser alumnernes sko, placerer et par damestøvler på

gangen ved den forkerte dør. Kæresten til alumnen bag døren kommer i samme nu og kræver at få en forklaring. Portneren undskylder sig med de meget rammende ord på side 33: “[...] det er ikke saa lige en Sag med de Damesko. Den ene Dag skal de staa ved den Dør, og den anden dag ved den. Og saa kan det jo let ske, at man kommer til at tage fejl.” Den egentlig kilde til Schmidts tegning synes derfor at være lige dele tilfældig avislæsning og vittighedstegnerens sans for det komiske. Man fornemmer også en stor fryd over, at efor Madsen, som udover at være professor i teologi, også var formand for Indre Mission i København, var indblandet i sagen. Eforen er også ofte det egentlige offer, og ikke kollegiet. Selve karikaturen af ham er i hvert fald rammende. Hele sagen dukkede da også op igen i 1909, hvor Madsen udnævntes som Sjællandsbiskop. Andre aviser såsom Berlingske og avisen København forbigik sagen, mens Social-Demokraten 15. oktober bragte Schmidts tegning fra Blæksprutten og skrev følgende under overskriften “Sjællands ny Bisp”.

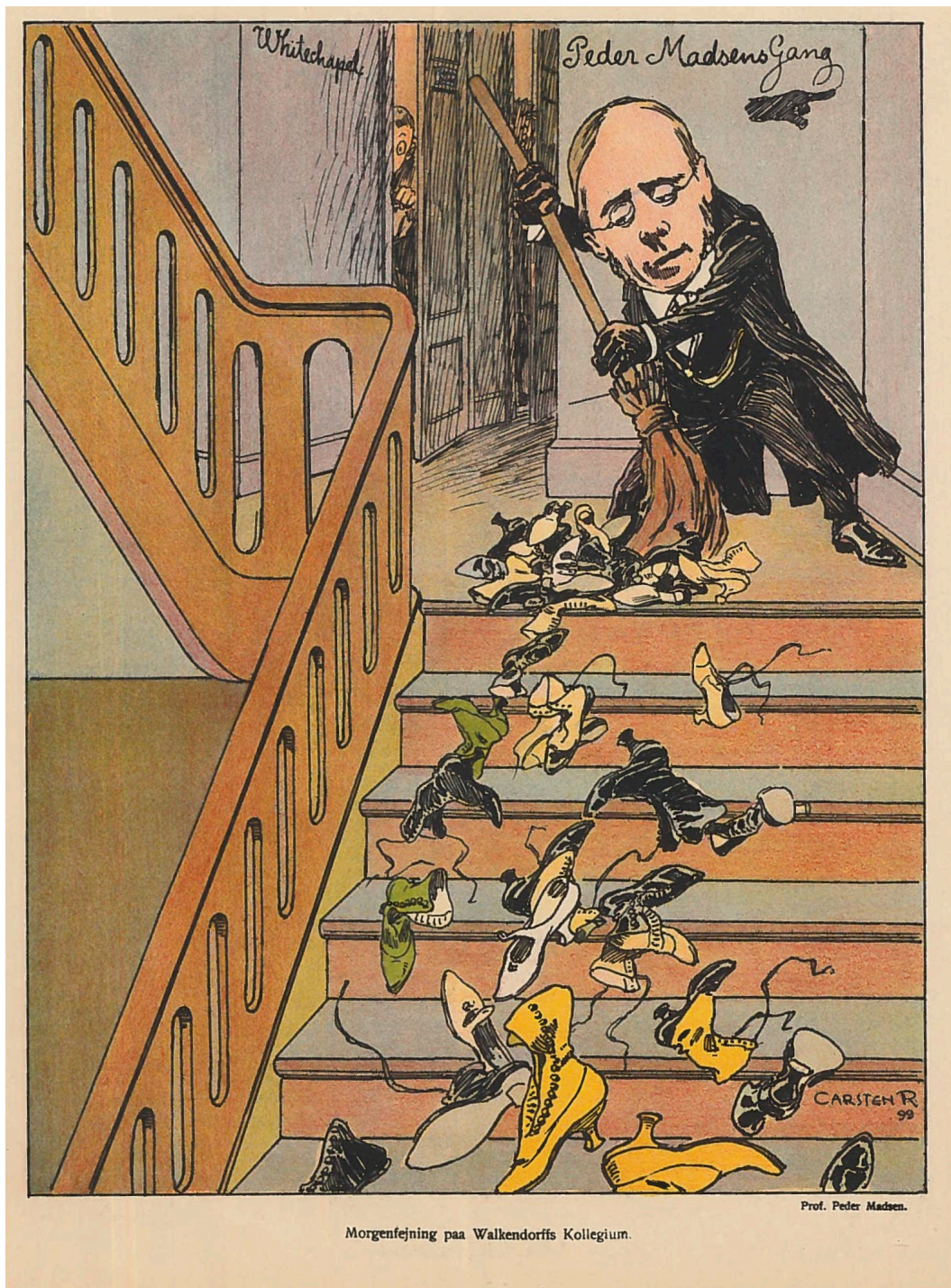
“Vi gengiver ovenfor et Billede [tegningen fra ‘Blæksprutten’] af Sjællands ny Bisp, Professor theologiæ Peder Madsen, i en Situation, der for nogle aar siden var meget omtalt. Professoren var den Gang Efor - d.v.s. øverste Tilsynshavende - paa Valkendorffs Kollegium, det bekendte Studenter-Kloster i Kannikestræde.³ Og Billedet, som er tegnet til Blæksprutten af Alfred Schmidt, fremstiller det Øjeblik, da Professoren paa sin stille Morgenvandring ad Kollegiets Gange pludselig faar Øje paa et Par kriminelle Damestøvler udenfor en af Munkecellerne. Den betænkelige Mine i Professorens Ansigt tyder paa, at Synderen vil blive straffet strængt for sit grove Brud paa Sædelighed og Husorden; han blev da ogsaa bortvist fra Kollegiet.⁴”

Udover de åbenlyse fejl så misforstår Social-Demokraten også selve tegningen, hvis man sammenligner med den tilhørende vise ‘Peder Madsens Vision’. I den vise udtrykker Madsen forundring over skoene på gangen og ender med at mene, at alumnen har besøg af sin moder.

I den anden satiriske årsrevy Kinoptikon havde efor Madsen nogle flere damesko at forholde sig til. Bemærk på tegningen herunder fra Det Kongelige bibliotek, at alumnernes gang kaldes for *Whitechapel*. 10 år forinden Søren Jyde-historien havde forestillingerne om seriemorderen Jack the Ripper gjort dette fattige arbejderkvarter i London verdenskendt.

³ Valkendorfs Kollegiums oprindelige bygninger, som blev beboet af munke, men ikke var et egentligt kloster, blev revet ned i 1865, se Helms’ ‘Valkendorfs Kollegiums Historie’ 1917 side 18. Valkendorfs Kollegium ligger i Sankt Peders Stræde i modsætning til Borchs Kollegium, Elers Kollegium og Regensen i Store Kannikestræde.

⁴ En artikel i selv samme Social-Demokraten af 11. maj 1899 lyder overskriften: “4 Studenter smidt ud af Valkendorfs Kollegium. Søren Jyde bliver.”

Carsten Ravn, *Kinoptikon* 1899.
"Morgenfejning på Walkendorffs Kollegium"

‘Paa Livets Keglebane eller Sommerrevyen 1899’

Første gang makkerparret Henriques og Melbye tog Søren Jydes bog under behandling var i den københavnske sommerrevy ‘Paa Livets Keglebane’, som spillede på Frederiksbergs Morskabsteater, det nuværende Betty Nansen Teatret.

Sommerrevyen 1899 - yderst til venstre Jutta Lund. Det Kongelige Bibliotek.

Hvorfor revyen hedder som den gør, bør man ikke undre sig for meget over, fx betegner Marott i ‘Dansk Revy’ vol.3 side 76 handlingen som “afsindig”. Et godt svar er dog, at 1. akt udspiller sig ved en keglebane, datidens bowling. I en reportage, som blev bragt i flere af provinsens aviser, bl.a. 13. juli i Aalborg Amtstidende under overskriften “Sommerrevyen 1899. Brev fra Hovedstaden” hedder det til en indledning:

“De gamle Forfattere [Henriques og Melbye] til den nye Sommerrevy - hvis Titel er ‘Paa Livets Keglebane’ - betegner Revyen som en viseaften i to Afdelinger, sagtens for derved at reservere sig alt fornødent, om nogen skulde finde, at Revyen i Retning af Handling skulde være noget mager. Det er den unægtelig, og staar for saa vidt fuldt paa Højde med Størstedelen af sine Forgængere.”

Avisen Københavns reportage 14. juli forsøgte at beskrive revyens handling nærmere under overskriften “Indtryk og Udtryk fra Sommerrevyen”, og hvordan Søren Jyde blev en del af den:

“Da fremtriner [...] den skælmske Frk. Jutta Lund, der er Formand i ‘Kvindelig Forening for Pebersvendenes Udryddelse’. Hun, der kun paa Skrømt har taget Sløret, advarer i al Alminde-

tage sløret
være ugift

lighed unge Mennesker mod at lade Damestøvler staa uden for Døren og beslutter i Særdeleshed at redde [revyens ugifte hovedperson] Frederik for sig og Samfundet.”

Politiken bragte 13. juli dagen efter premieren en udførlig anmeldelse. Om revyen og særligt om revyens 5. vise ‘Søren Jyde’ i 1. akt hedder det således i Politiken:⁵

“Der var tredive Graders Réaumur [37,5 °C]⁶ i Frederiksbergs Morskabsteater, da Revyen i Aftes opførtes for første Gang. Til at begynde med holdt Stemningen hos Publikum sig betydeligt lavere end Kvikselvssøjlen. Et Kvartér forløb i en trykkende Stilhed. Saa kom Hr. Wulff frem og sang - fortræffeligt - en Vise, som bragte Hænderne i Bevægelse. Og fra det Øjeblik blev Aften en Sukces, et Par døde Punkter fraregnet, som let lader sig fjærne. [Herefter følger der en detaljeret beskrivelse af revyens numre.] Frk. Lund synger en Vise om Hr. Walkendorf og Søren Jyde:⁷

[Hr. Walkendorf, saa brav en Mand,
Der leved under Christian
Med Tilnavn fjerde,
Han bygged for egne Krus
Studenterne et Studiehus,
Ham selv til Ære!]

Krus
penge

Og til at passe nøje paa,
At al Ting gik, som det skulde gaa,
Og slukke Gassen,
Og hindre, Tonen blev frivol,
Der valgte han Dr. theol.
Hr. Peder Madsen.

⁵ Denne artikel og den følgende fra Politiken er underskrevet af Moustache, som i følge John Chr. Jørgensen i ‘Kommer De som ven eller som interviewer?’ 2010 er Christian Hjorth-Clausen. De øvrige artikler er også skrevet under pseudonym, hvilket ikke var ualmindeligt på den tid.

⁶ Sommeren 1899 var både meget varm og tør. Middelttemperaturen i juli var 17,7 °C.

⁷ Politikens anmeldelse gengav 2., 4., 6., 7. og 8. strofe. De øvrige strofer er suppleret fra sang- og nodehæftet ‘Paa Livets Keglebane’. Bemærk forskellene mellem udgave her, særligt 7. strofe, med den fra 1930, se side 12-14. Denne 7. strofe henviser til en meget populær revyviser fra samme sommer, se nederst side 11. Det er uvist, hvorfor strofen er blevet revideret, men ved revisionen har den anden vise ikke været tilstrækkeligt kendt.

[Og under Madsens Varetægt
Smaa Spirer til en ædel Slægt
Der varsomt plantes,
- til Slangen kom i Paradis,
Den stammed naturligvis
Fra Edvard Brandes⁸!]

En Dag paa det Kollegium,
Hvor hver Alumnus har sit Rum
Samt Vaskekælder,
Fandt Madsen udenfor en Dør
En Haarnaal og et Silkeslør
Samt to Bruneller.

brunel
damestøvle

[Saa bleg han blev, da han det saa',
Det gør et voldsomt Indtryk paa
Hr. Peder Madsen.
Selv bær' han de Bruneller ud
Og bleg af Harme dem helder ud
I Skar'nkassen!]

Skarenkasse
skraldespand

O Søren Jyde Asnet hed.
En Provsteret ham dømte ned
I sorten Gryde.
Fra Bog og Pen løb han med Skam,
Paa Hosesokker fulgte ham
- Fru Søren Jyde!

asen
bæst

Hosesokker
strømpesokker

Mens Madsen ligger syg af Sorg
Trak Søren ud til Klampenborg
Sin Karoline.
Den Straf, han fik, var grusom haard -
Paa Bakken sang han tredive Aar:
Kom Karoline

---

⁸ Henvisning til, at Brandes som den eneste skrev en nogenlunde positiv anmeldelse af bogen i Politiken 14. april 1899, hvilket i sig selv skabte forargelse. Artiklen er optrykt i 'Edvard Brandes Kritik og Politik' udgivet af Helge Scheuer Nielsen 2008 samt 'Edvard Brandes' Anmeldelse Søren Jydes 'Studenter' i Valkendorphiana vol.I 2018 af Mikkel Kølckær.

Og alle Søren'er huske paa,
 Saadan kan det Jer alle gaa,
 Som det gik Søren.
 Vil Du ej kaldes Svinepels,
 Stil aldrig Pigens smaa Brunels
 Udenfor Døren !

[Herefter følger en beskrivelse af den øvrige revy.] Revyen blev som sagt en hæderlig Sukces, og denne mundede ud i talrige Fremkaldelser. Men Forfatter og Direktør har heller aldrig haft en saa udmærket Støtte i Personalet. Hr. Fred. Jensen og Hr. Gerner stred med hele deres kendte Talent for at vinde Sejrr. Og de yngre Kræfter, Hr. Wulff, Frk. Victoria Petersen, Frk. Würden og Frk. Lund, var alle fremme i første Geled og fik deres Part af Æren.”

Frk. Jutta Lunds præstation roses gennemgående i anmeldelserne, fx hedder det om hende i Dagens Nyheder 13. juli, at “Frk. Lund, hvis skjælmske, men noget affekterte Foredrag altid falder i god Jord, havde en ganske god Vise om Walkendorfs Kollegium [...]” Således bragte både Politiken og Dagens Nyheder forholdsvis positive anmeldelser af revyen, mens avisen København samme dag bragte en noget anden vurdering af revyen:

“Festen var begunstiget af det smukkeste Vejr . . . . Og det var som Konger, at de gamle Revyforfattere, d'Herrer Anton Melbye og Axel Henriques blev modtagne i Gaar Aftes, da de i Droske rullede op foran Morskabsteatret, hvor Sommerrevyens første Opførelse selvfølgelig havde samlet stort Gadeopløb. [...]

Sommerrevyen

Ikke desmindre saa' det elendigt ud til en Begyndelse, da Tæppet var gaaet op for Kegelbanen med Barberstuen ligeoverfor sig. Replikkerne var ikke morsomme, og de første Sange faldt næsten til Jorden. Anton Welbye vred sine Knæ i Fortvivelse og skar Ansigt og Tænder, saa det vakte Uro i Teatret. - Der ligger Huset! Der har vi Fiasko'en . . . . Saa traadte Wulff frem og sang en Sang om Heidi og “De Seks Søstre” [som 3. vise i 1. akt], der gjorde umaadelig Lykke. Gang efter Gang maatte han frem, og med hans Tilsynekomst skinnede Solen igen over Revyen.

Det være nu ikke dermed sagt, at der ingen Skyer var. Tværtimod! Der var døde Punkter nok, overflødige Sange, for langtrukne Replikskifter. Flere Gange var det hele ligeved at gaa i Staa, og Skuespillerne stod forfjamskede hen paa Scenen. Men saa kom der en ny Sang, et nyt pudsigt Indfald, og det gik igen, og Teatret bragede under Bifaldets Larm.

**der ligger
 Huset**
 der er problemer

Damerne.

Det var en sørgelig Aften for Teatrets kønne Damer. De gik hjem med Bitterhed og Had i Sindet til Revyforfatterne. Frøken Jutta Lund blev slaaet fuldstændig ned. Ikke en haand rørte sig, selv Duetten med Frederik gjorde ingen Virkning. Naar hun slap nogenlunde helskindet ud af Affæren, skyldtes det hendes udmærkede Foredrag af en Sang om Søren Jyde. [Efterfulgt af en yderligere anmeldelse af revyens skuespillerinder og skuespillere.]

Slutning.

Selvfølgelig ender det med almindelig Jubel og mange Fremkaldelser. Kun langsomt forlader Folk Teatret. De har moret sig, men det har varet for længe. Halvtredje Time Revy er for meget i denne Varme, og Forfatterne skylder deres Sukces at klippe Dyret.

Saa gaar den nok! Saa trodser Morskabsteatret nok baade Varme og Lock'out⁹ og lader den røde Lygte¹⁰ brænde sine reglementerede 200 Gange over Sommerrevyen. Revyforfatterne og Komponisten kan da roligt lægge sig til at slumre på Laurbærrene [...].”

Hvis man ikke vidste bedre, syntes anmeldelserne at stamme fra forskellige revyer. Men Søren Jyde-historien gjorde i hvert fald Jutta Lund stor nytte. Ikke kun hende, men Tivoli-revyen gjorde som bekendt også brug af Søren Jyde. Revyens titel Troskabsprøven henviser til en anden skandalebog, også trykt hos Gyldendal, af Peter Nansen. Herunder følger Politikens anmeldelse 17. juni under overskriften “Tivoli. Den nye Revy”.

“Der var i Aftes næsten lige saa mange Mennesker i Tivoli som paa en jævnt besøgt Søndag. Og Hr. Gleesens [sic] nye Revy Troskabsprøven begyndte, var det for et Auditorium, i hvilket der herskede en overvældende Trængsel.

Tivoli-Revyerne foregaar som Regel paa Baggrund af en Dekoration, der forestiller Tivoli selv. I Aar er Baggrunden den hæsle Ballongynge, i hvilken Fru Elisabeth Christensen ved en Fejltagelse er bleven forglemt efter Lukketid. Hun opdages af en Tivolifunktionær, Hr. Fred. Christensen, for hvem hun, efter at være hjulpen ned, afslører sig i Empiredragt og foredrager en Aarhundredets Vise med ny Tekst. Og af den ene Vise fødes flere, der alle hører til Revygenren, og af hvilke Herren synger nogle, og Fruen andre, og da der er gaaet en Snes Minuter, har Funktionæren og hans Sulamith¹¹ fundet Vejen til hinandens Hjærte og forenes i den Kærlighedsduet, der snart er altfor traditionel, og siger Farvel til Publikum i den direkte Slutningsopfordring til Bifald, som ogsaa er en ældgammel Overlevering, og som i Aar naturligvis gaar paa Melodien *Kom Karoline*.

⁹ Lockouten i 1899 er den længstvarende og mest omfattende i Danmark. Den strakte sig fra maj til indgåelsen af septemberforliget.

¹⁰ Den røde lygte på teatrets frontside viste forbipasserende, at der var udsolgt eller så godt som.

¹¹ Den unge brud i Højsangen.

Hr. Gleesen holder meget af en Brander, der er en Masse Mennesker, som deler hans Smag. Derfor blev der i Aftes lét [Her følger en gengivelse af enkelte ordspil], og man klappede velvilligt ogsaa ad de Sange, hvorpaa vi her giver nogle Prøver. For Eksempel:

brander
ordspil,
ordvittighed

Forsiden fra sang- og nodehæftet fra Tivolirevuen 1899 'Troskabsprøven'. Øverst til højre ser man den gamle haves ældste ballongynger fra 1880'erne, som Politikens anmelder fandt hæslige. Tivolis nuværende ballongynger er fra 1943. Det Kongelige Bibliotek.

[...]

Al Valkendorfs Kollegiums Ro
Blev ganske endevendt,
Fordi man fandt to Damesko
Med mer, hos en Student,
Nu er det ændret glædeligt
Studerterne vil nøjs
Med Læsning og gaar sædeligt
Og tidligt pænt tilkøjs.
Der blev 4 verfet ud, for Peder Madsen saa,
At de havde med Damer koketteret,
Men de Andre - ja de fik saadan Lov at gaa,
For de gør det, naar ingen ser det!

[...]

Hr. og Fru Christensen var som altid Hr. Glesen et Par paalidelige Allierede, og i Alliancen indgik ligeledes heldigt Hr. Krause, der havde arrangeret Musiken [...].”

Den omtalte revyviser ‘Kom Karoline’ var fra ‘Scala-Variété’ foråret 1899 og var et stort hit samme sommer. Den må dog ikke forveksles med visen ‘Kom Karoline, Kom!’ fra samme år og samme revy eller med visen af samme navn sunget af Liva Weel fra ‘Apollo Revyen’ 1933. Den uskyldige og muntre vise om “Kusinen” Karoline handler om, at hun tilbydes en tur op ad Strandvejen til Klampenborg mv. Det er ikke kun 1899-udgaven af ‘Søren Jyde’, som henviser til ‘Kom Karoline’, som vi allerede har set, men visen fra Puk på siderne 19-21 sammenblander også ‘Kom Karoline’ med Søren Jyde-historien.

Herunder følger alle de fundne viser med henvisninger til Søren Jyde.

Søren Jyde
Sommerrevyen 1899
Sunget af Jutta Lund¹²

Den lille, sandfærdigt refererede, Historie passerede paa Walkendorffs Kollegium med det Resultat, at Synderen — der gik under Navnet Søren Jyde — maatte forlade Kollegiet.¹³

- Det var et paa den Tid fastslaaet Dogme i visse Kredse, at i alt det slemme, der skete, var Edv. Brandes egentlig den rette Skyldige.¹⁴

- Peder Madsen, senere Biskop, var Efor for Walkendorffs Kollegium.

Egen Melodi

Hr. Walkendorff, saa brav en Mand,
Der leved under Christian
Med Tilnavn fjerde,
Han byggede for egne Krus
Studerterne et Studiehus,
Ham selv til Ære.

Krus
penge

Og til at passe nøje paa,
At alting gik, som det sku' gaa,
Og slukke Gassen,
Og hindre, Tonen blev frivol,
Der valgte han Doktor theol.
Hr. Peder Madsen.

---

¹² Tekstgrundlag: Axel Henriques' 'Anton Melbye - Viser' 1930 s. 14-16.

¹³ Som allerede beskrevet har også denne vises indhold ikke belæg i Søren Jydes bog. Manden bag pseudonymet Søren Jyde, Kristoffer Julius Hansen Bech (1897-1899), blev heller ikke bortvist fra kollegiet, men fraflyttede kollegiet sommeren 1899 og døde af tuberkulose 4. januar 1900.

¹⁴ Se fodnote 8.

Og under Madsens Varetægt
Smaa Spirer til en ædel Slægt
Der varsomt plantes,
- Til Slangen kom i Paradis,
Den stammede naturligvis
Fra Edvard Brandes!

En Dag paa det Collegium,
Hvor hver Alumnus har sit Rum
Samt Vaskekælder,
Fandt Madsen udenfor en Dør
En Haarnaal og et Silkeslør
Samt to Bruneller.

Saa bleg han blev, da han det saa',
Det gør et voldsomt Indtryk paa
Hr. Peder Madsen.
Selv bær' han de Bruneller ud
Og bleg af Harme dem hælder ud
I Skar'nkassen.

Og Søren Jyde As'net hed,
En Provsteret ham dømte ned
I sorten Gryde.
Paa Porten jøg de ham med Skam,
Paa Strømpesokker fulgte ham
Fru Søren Jyde.

Saa rædsomt Søren sig forbrød,
At han blev dømt til Vand og Brød
Med Margarine.
Man skilte ham fra Pigen ad,
I Fængsel sang han U'er i Rad:
Kom Karoline!

Skarenkasse
skraldespand

Asen
fæ
Provsteret
gejstlig domstol

i Rad
i rækkefølge

O! alle Søren'er, husk paa,
Saadan kan det Jer alle gaa,
Som det gik Søren.
Hvis det Dig godt skal gaa, Du maa
Ej stille Pigens Støvler smaa
Udenfor Døren!

*Sang- og nodehæfte fra 'Paa Livets Keglebane'.
Det Kongelige Bibliotek.*

Peder Madens Vision¹⁵

Mel.: Den Gang jeg var udi Deres Aar

Hr. Peder Madsen i Theologi
Professor item Doktor,
Det Walkendorfske Collegii
Eforus, Dydens Vogter,
Med Frakke, Hat og Paraply
Sin Runde gaar ved Morgengry,
Thi Morgenstund har o. s. v.

Alumnerne faar en Morgenlur,
Men det faar ej Eforen,
Han ta'er sin daglige Morgentur
Paa langs i Korridoren.
Der rør' han sine gamle Ben,
Skøndt Luften ej er særlig ren,
Men for den rene o. s. v.

Han gaar og tænker med Velbehag
Paa den forløbne Vinter
Og paa sit aandfulde Foredrag:
Det Brev til de Korinther,
Da taber han med eet sit Vejr
Og stønner: "Hvad er dette her?
Nu skuld' den Onde o. s. v."

---

¹⁵ Tekstgrundlag: Axel Henriques et al. i Blæksprutten 1899 s. 6-8 samt Axel Henriques' 'Sganarels Kjøbenhavnerviser' i udvalg 1925 s. 79-81.

“Den unge Mand, som derinde bor,
I ham slog Troen Rødder,
Han har en Dyd, som er meget stor,
Men endnu større Fødder.
Den Støvle, som jeg her ser staa,
Den kan umulig han faa paa,
Den er højhælet o. s. v.”

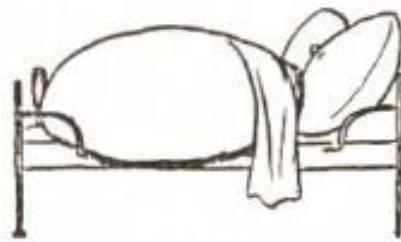
“Det er, som om det mig før var hændt -
Det syn's man undertiden.
Jeg selv har saadanne Støvler kendt,
Men det er længe siden.
Det Kvindestøvler er - jeg tror -
Han har Besøg vel af sin Mo'er
Med Ost og Skinke o. s. v.”

“At de paa landet bru'er Gedeskind,
Det havde jeg forsvoren.”
En Tanke fløj gennem Madsens Sind - -
“Nej, nej - det er skam Mo'ren!”
Men da han atter kom der forbi,
Han tænkte: “Hvis der var no'et deri!
- - - Smaa Strømper, Fødder o. s. v.”

En Smule adspredt og lidt konfus
Af de smaa Foderaler
Fra 10-11 for udsolgt Hus
Hr. Peder Madsen taler
Om Adam, der gik i Verden ud
Med Eva, klædte i Dyrehud,
Smaa fixe Støvler o. s. v.

federal
dameskoene

Og det blev Nat, og Hr. Madsen laa
Alt paa sit kydske Leje,
I Drømme Sol han og Maane saa'
Og Stjernerne sig neje
I Kreds om Mo'rens de Støvler smaa -
"Hvorfor mon hun lod de Støvler staa
Paa Gangen - - ?"
Saa sov Madsen videre

Saa sov Madsen videre.

*Visen afsluttes i Blæksprutten af denne tegning af efor Madsen,
som er gået i seng igen. Det Kongelige Bibliotek.*

Ravnen søndag 23. april 1899.¹⁶

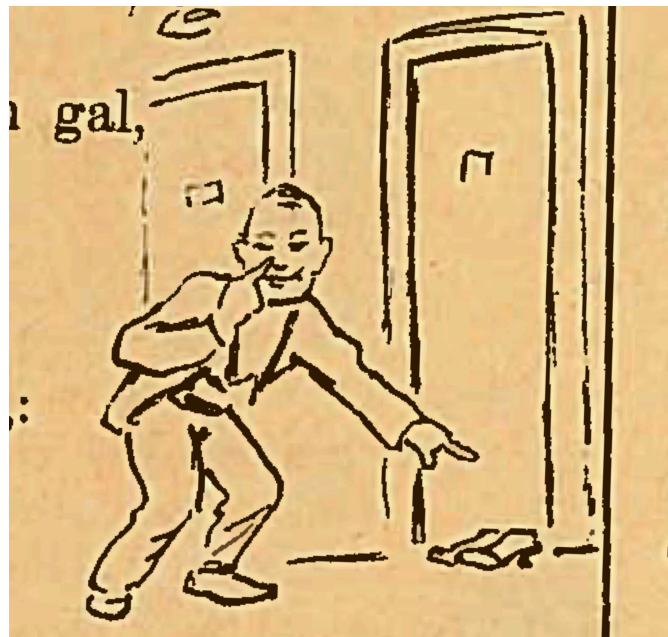
Fra Sidste Uge.

(Revyvise.)

Mel.: Min Laterna magica

Sædelighed og Moral
bør vi alle lyde,
men blandt Studenter er den gal,
vide Søren Jyde,
et Par Sko fra Dør til Dør,
Damesko, Kors en Malheur,
∴ tænk, en Andelspige,
hvad skal Dyekjær¹⁷ sige? ∴

Malheur
fr.: ulykke

Til visen hørende tegning. Det Kongelige Bibliotek.

¹⁶ Føljetonen 'Fra Sidste Uge' behandlede stort og småt i den forgangne uge. 2. strofe, som her bringes, er helliget Søren Jyde-historien.

¹⁷ Peter Christian Dyekjær var 1898-1904 chefredaktør for Kristeligt Dagblad. Avisen lod bl.a. trykke en meget kritisk anonym kommentar, som avisen tilsluttede sig, til bogen 18. april. Se 'Indlæg om Søren Jydes Bog i Kristeligt Dagblad' i Valkendorphiana vol.I 2018 Mikkel Kølkær.

Puk søndag 23. april 1899

Kusine Trine.

Mel.: Min Amanda var fra Kjerteminde.

Gamle Walkendorff og Peder Madsen
For Studenter bygget har et Hjem;
Ak! men der er mange der i Klassen,
Som i Dyd kun lidet ligner dem.
Der var En, som havde en Kusine¹⁸
(Nogle siger: dog kun Adoptiv),
Hendes Døbenavn det var vist nok Trine,
Hun var sød og smækker som et Siv.

Tidt kom Trine og drak Chokolade
Hos sin Fætter, som var saa galant;
Og Studenterne de var saa glade,
Hver i hende en Kusine fandt.
En der var kun (som hed Søren Jyde),
Han blev oprørt i sin unge Sjæl.
Strax han ned til Hegels¹⁹ Forlag ty'de:
Sikken Syndighed, bevares vel!

Peter Nansen²⁰ rødmed', da han læste
Om, hvordan Kusine Trine var.
Peder Madsen rødmed' ogsaa, blæste
Til Allarm mod Trine Støvlepar.
Disse Støvler - oh - med høje Hæle,
Vandred' ikke ad den rette Sti;
Selv en Portner fandt, at de var fæle,
Kaldte rent ud sagt Hæleri.

---

¹⁸ Se nederst s. 12.

¹⁹ Jacob Hegel (1851-1918) var Gyldendals ejer og direktør. Forlaget havde udgivet Søren Jydes bog.

²⁰ Peter Nansen (1861-1918) var litterær leder på Gyldendal.

Hver Student nu skjælv for Peder Madsen,
(Mange havde en Kusine selv)
Frygteligt han lovede paa Kassen
Hver en Synder - derfor: ryst og skjælv!
Vel en Fætter altid er elskværdig,
Overfor Kusinen meget flink,
Peder Madsen sagde: Den er færdig,
Som nu lystrer sin Kusines Vink.

E. B.²¹ saa man lumskelig at grine,
Han fandt Søren Jyde genial,
Er der Noget blot med en Kusine,
Roser Edvard ham, som han var gal.
Men hvad kan E. B.-Kritik[k]en trøste,
Naar Professoren er bleven vred,
Saa de ikke mer' maa lade bø'ste
Et Par Støvler i Uskyldighed.

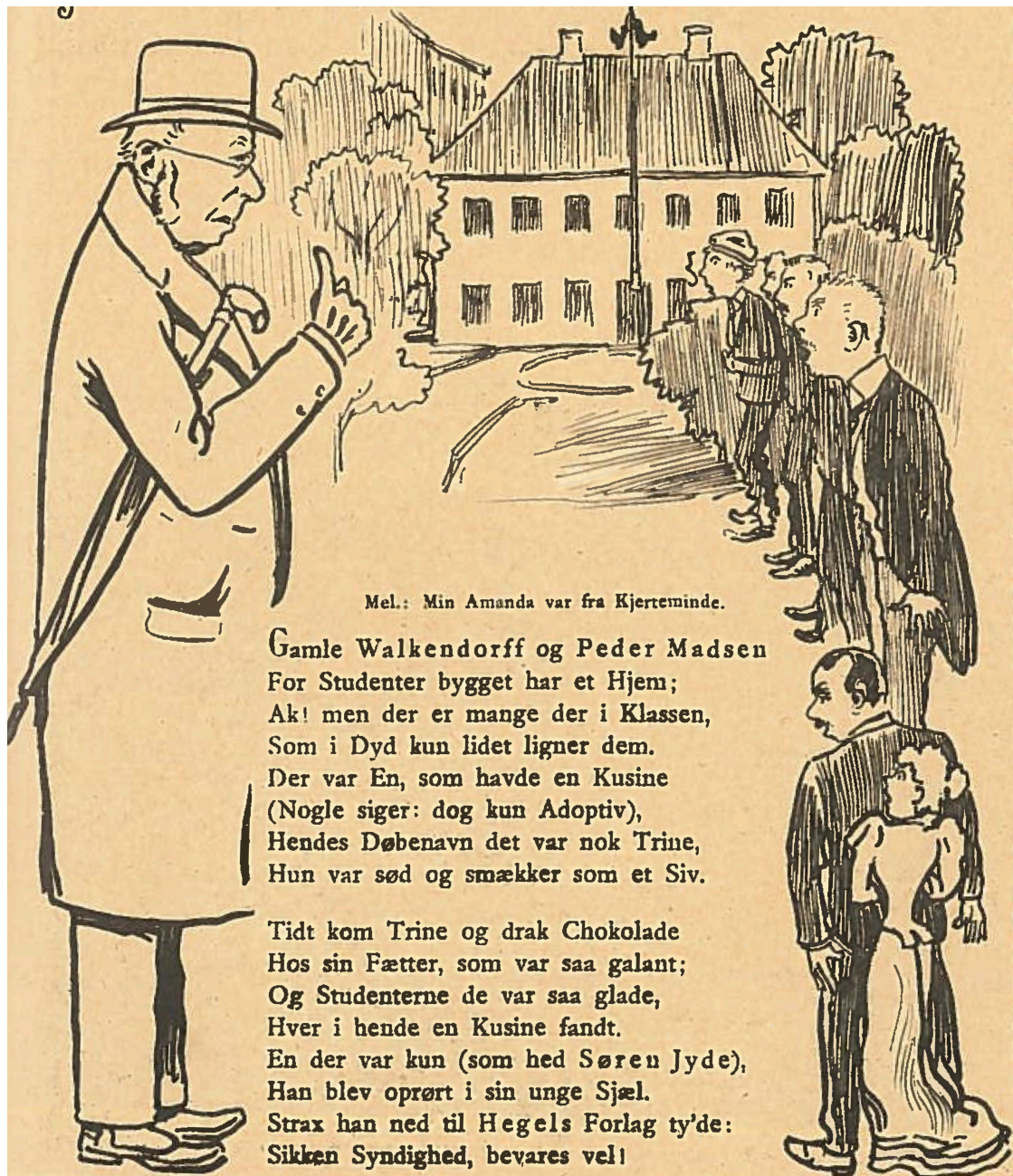
Moral.

Hvis Du selv besidder en Kusine,
Bo saa ikke paa Kollegium;
Der er for en saadan stakkels Trine
Maaske Hus-, men ikke Hjerterum.
Og hvis dette Raad Du ej vil lyde,
Men til Visdom sige helt Godnat,
Sørg saa for, at ej en Søren Jyde
Du Dig vælger til Din Kammerat.

---

²¹ Se fodnote 8.

Mel.: Min Amanda var fra Kjerteminde.

Gamle Walkendorff og Peder Madsen
For Studenter bygget har et Hjem;
Ak! men der er mange der i Klassen,
Som i Dyd kun lidet ligner dem.
Der var En, som havde en Kusine
(Nogle siger: dog kun Adoptiv),
Hendes Døbenavn det var nok Trine,
Hun var sød og smækker som et Siv.

Tidt kom Trine og drak Chokolade
Hos sin Fætter, som var saa galant;
Og Studenterne de var saa glade,
Hver i hende en Kusine fandt.
En der var kun (som hed Søren Jyde),
Han blev oprørt i sin unge Sjæl.
Strax han ned til Hegels Forlag ty'de:
Sikken Syndighed, bevares vel!

*Tilhørende visen. Bemærk den fine karikatur af professor Madsen,
og at kollegiet er aftegnet før tilføjelsen af 3. sal i 1913. Det Kongelige Bibliotek.*

Peder Madsen paa Visitats - En Fantasi, 1909²²

Melodi: Man skal ta'e sig i Vare for Kvindernes Blik (Fletninger)

Ad en Vej, der hør' ind under Roskilde Stol
- Den er ikke lagt ind under Lollands -
Peder Madsen kør' i Visitats-Carriol,
Det er Uvejr, og Vinden er paalands.
Sneen fyger, og skrap er den bandsatte Vind,
Kusken bander da ogsaa derover,
Bispen ikke! Dels kan det ej falde ham ind,
Og dels sidder han ogsaa og sover.

Karriol
vogn

Og han drømmer om Ungdom og Galskab og Dans,
A n d r e s Galskab, som han maa fordømme,
Nej, for selv træde Dansen - ork nej, det gør Hans
Højærværdighed ikke i Drømme.
Men han svæver i Drømme i Æteren blødt,
Mærker Vingernes Dalen og Løften,
Da han, Bums, vaagner op - Aa! og føler sig stødt,
Ved at Vognen er væltet i Grøften

Og skøndt Vejret var Herrens, stod Biskoppen dér
Meget længer fra le end fra græde,
Højst belejligt kom derfor en Proprietær
Og tog Biskoppen op i sin Slæde.
Næsen løb li'esom Hesten med fire Mils Fart,
Bispen tænkte: "Nu faar jeg min Snue!"
Men før Snuen ham naaede, sad han rigtigt rart
I en hyggelig opvarmt Stue.

proprietær
landmand

---

²² Tekstgrundlag: Axel Henriques' 'Sganarels Kjøbenhavnerviser' i udvalg 1925 s. 82-84. Givetvist skrevet i forbindelse med Madsens udnævnelse som biskop samme år.

“Naa Velkommen i Stuen,” sa’e Værten helt glad,
“Tag til Takke med Kosten og Pladsen,
Ja, se det er min Kone! Har Du noget Mad
Til vor Gæst, Biskop Hr. Peder Madsen?”
“Peder Madsen?” hun skreg og sprang op med et Fut,
Om hans Hals hendes Arme var fløjne,
Og hun trykked et Trykkys paa Biskoppens Trut,
Saa det flimrede vildt for hans Øjne.

Trykkys
smækkys
trut
trutmund

Peder Madsen stod lamslaaet, han rysted og frøs,
Og forfærdet han raabte: “Hvad er det?”
Men jo mere hun snakked og sludrede løs,
Desto varmere blev han om Hjertet.
Og hun haled i Bispen, hun græd og hun lo,
Mens forfærdet han stritter og spræller,
Og hun aabned et Skab: “Kan De kende de to
Ikke længer moderne Bruneller?”

“Det var den Gang, paa Walkendorfs Mortensen laa,
Det vil sige, naar han da var hjemme,
At Hr. Biskoppen disse smaa Tingester saa’,
Som jo helst ikke skulde staaet fremme.
Ja, saa blev han “vist fra” - ja, og det var nok bedst,
Bogen opgav han jo med det samme,
Ellers havde vel Skindet i Dag været Præst,
Ja, men jeg næppe ble’en hans Madame.”

“vist fra”
bortvist

skind
stodder

Ad en Vej, der hør' ind under Roskilde Stol,
Kører Bisp Peder Madsen fornøjet,
Højt paa Himmelen skinner Guds dejlige Sol,
Saa Hr. Biskoppen misser med Øjet:
"Gud, jeg takker Dig - ej blot for Ære og Magt,
Blot for Rigdom og Glans ikke heller,
Nej, min tak for, at Du har velsignelse lagt
Den gang i de to pæne Bruneller."

Edvard Brandes' Anmeldelse af Søren Jydes 'Studenter'

Mikkel Kølckær (ed.)*

Nye Bøger.¹

Søren Jyde! *Studenter*. Skitser og Scener fra Kollegiet. 72 S. (Gyldendal).

Hvilken Skade, at Forfatteren af denne lille Bog ikke har sammenarbejdet sine *Scener* til et regelret Skuespil, et saadant, der kunde opføres og som nok et af vore Teatre, der jo ikke mere er saa bange som i gamle Dage, havde sat paa sin Plakat. Han har ikke villet det - næppe heller formaaet det. Han har nøjedes med den lettere Sag: at drage en Række Optrin for den Læsendes Øje, og har ikke udarbejdet til et stærkt og fast Baand den endog tragiske Begivenhed, der nu knytter Scenerne ganske løseligt sammen.

Men siden *Studenter* daarligt kan opføres udenfor et *frit Teaters* Ramme, er der Grund til at købe og læse Bogen. Den unge Forfatter har Talent, og han har nyt at fortælle, nye Billeder at fremdrage.

Korteligt kan det siges: hvis man for Studenternes Vedkommende vil vide, hvor langt vi er naaede bort fra *Genboernes*² Tidsalder, saa kan man erfare det af *Studenter*. I dette fremstaar Nutidens Studenter-Kollegium eller Regens med Beboere, der solder, skændes og kurtiserer.

Men hvor Forandret!

De Studenter, som sidder omkring en Bolle Punch (er det overhovedet Punch og ikke Whisky?) taler ikke om Skandinavisme, synger ingen Sange af følsomt eller lystigt Indhold, længes ikke mod den lille Genboerskes Rude. De deler sig i Snobber og Uafhængige, i Teologer og Frittænkende, i Dovne og Flittige - lutter Inddelinger, som den Hostrupske Studenterverden ikke kender - og de har deres Damer siddende imellem sig - ikke som nyforlovede Smededøtre, ikke heller kvindelige Studenter, der leger Kammeratskab, men kønne og muntre Butiksdamer, som ikke er saa dydige, som vore mange udmærkede Moralister forlanger af - andre. Den ene unge Pige ligner en Smule

* Tak til Nielsine Nielsen (2013-16;17-) for korrektur.

¹ Bragt i Politiken 14. april 1899, optrykt i 'Edvard Brandes Kritik og Politik' udgivet af Helge Scheuer Nielsen i 2008.

² Titel på ikonisk studenterkomedie fra 1844 af regensianeren J. Chr. Hostrup.

den ellevilde Musette fra den franske Studenterkomedie *Zigøjnerliv*³, og hun farer omkring i sin skikkelige Tarvelighed med et stort Humør, meget naturligere end *Genboernes* Jomfru Amalie, der jo desværre er beregnet til at spilles af et Mandfolk. Men den anden unge Pige er Forfatteren ikke saa heldig: han synes at tage hendes hysteriske Udbrud lidt for alvorligt. Læseren er undertiden tilbøjelig til at smile, hvor Forfatteren bevarer sin Højtidelighed. Den flittige og fine Students Kærlighed til denne nervøse Butiksdame synes Forfatteren en alvorlig Sag. I de sidste Repliker bliver Studenten klar over, at han "elsker hende", og han har nu jaget hende bort, "fordi den flygtige Elskov kan finde sig i at have Slænget til Fortrolig; Kærlighed er for fornem til det." Ordene er altfor store til den Følelse, Student Brodd kan antages at nære.

Ikke for det, Begivenheden i Kollegiet er overmaade tragisk. Ved Aftenens Sold viser Frk. Herbst - den lidenskabelige Pige - altfor tydeligt, at Student Brodd tiltaler hendes Smag, derover stor Vrede og Skinsyge hos hendes Kæreste, en Mediciner, der først jager hende bort med hidsige Ord og derefter - skyder sig samme Nat. Læseren faar sine smaa Tvivl om dette Ulykkestilfældes Sandsynlighed: Medicinere opfatter vist med mindre Højtidelighed en lille Strid med et Pigebarn. Der foreligger slet ingen Utroskab fra Frøkenens Side, blot den uskyldigste Flirt. Men lad gaa! Man skal ikke chikanere Digtere med de Forudsætninger, som de behøver for deres Dramer. Og Problemet, som nu opkastes af Brodd, Frøkenen og hele Kollegiet, er dette, om de to Efterlevende skal kaste sig i Armene paa hinanden - hvortil de begge har den største Lyst. Nogle mener, at Brodd har en Pligt at opfylde: at trøste den Kærestberøvede; Frøkenen, som elsker ham, skræmmes af det friske Lig og Brodds formentlige Kulde; hans ældre Ven, en Filosof ved Navn Verde - der minder lidt, selv i Navnet, om Filosofen Verde i *Dansen gaar*⁴ - fraraader ham Kæresten, fordi "Kvinden aldrig kommer alene, men er en Erobrer, i hvis Spor der følger et Slæng af Marodører og løse Fugle, som fordrer at nyde hendes Sejr". Og Brodd selv! Han vakler mellem sin Forliebelse og sin Angst for at blive simpel ved de Andres Simpelhed, som danner Kresen paa Kollegiet - den Kres i hvilken Frøkenen hører hjemme.

Marodør
fr.: slyngel

Der findes muligvis dem, der vilde løse Problemet saaledes, at de to i hvert Fald ventede en fjorten Dagens Tid med Bestemmelsen, indtil de hvad faaet Medicineren i Jorden.

Men hvorum alting er, saa lykkes for Forfatteren alle de muntre Scener, hvormed han omgiver sit Æmne. Studentertyperne er pudsige. Her er for Eksempel en udmærket Frokostscene, og hvorsomhelst den glade Pige optræder, spreder hun Farve og Fryd omkring sig. Hendes Ord træffer altid lige i Prikken.

De alvorlige Samtaler indeholder adskilligt godt og klogt sagt, men ogsaa naive Ting og ungdommelige Aandrigheder. Men der svæver bestandigt en vis Troværdighed over *Studerter*, og Virkeligheden er opfattet originalt, Forfatteren burde sat sit rette navn paa Titelbladet - dertil har man et Navn nemlig til at underskrive dermed, hvad man tager sig for. Og Hr. Søren Jyde

³ Teaterstykket 'La Vie de Bohême' af Th. Barrière og H. Murger blev sat op i Danmark første gang i 1877 under titlen 'Zigeunerliv'.

⁴ Skuespil skrevet af Helge Rode fra 1898.

kunde godt fæstet sit Navn i Publikums Erindring.

Han skulde skrevet et et regelret Skuespil - vor Tids Studentestykke *Genboerne* - det var godt Dansk for sin Tid, indeholdt *Fyrrenes* Ungdomshumør, Poesi og Vid. Men nu et halvt Hundrebaar efter, nu er de danske Studenter anderledes. Ikke lidt erfarer man gennem disse "Scener fra Kollegiet".

E. B.

Indlæg om Søren Jydes Bog i Kristeligt Dagblad

Mikkel Kølkær (ed.)*

“Studenter”.¹

En Pamflet.

Fra en Mand, der er særdeles nøje kendt med Forholdene paa Walkendorfs Kollegium, har vi modtaget følgende Indlæg: Der er i disse Dage paa Gyldendals Forlag udkommen en Bog: “Studenter” under Pseudonymet Søren Jyde. Det er os aldeles uforklarligt, at det Forlag, man skulde tro var Nordens største og fineste, ikke har havt mere Kritik og ikke tager mere Hensyn til sit Publikum end at udgive en Bog, hvis Tendens er i højeste Grad forargelig.

Fejgt dækkende sig bag det efter Forf.s Mening uangribelige Pseudonym har han udøst sit uhumske Skribleri for Offentligheden. Vi vil ikke tage i Betænkning at afsløre Forfatterens Navn; sikkert vil det glæde Morten Pontoppidan at høre, at hans tidligere Huslærer er havnet som Pamfletskriver.² Faderen til dette Makværk er en vis Kristoffer Bech, der i Stedet for at tage sig noget nyttigere for, paa ca. 70 Sider tilstrækkelig dokumenterer sin Umulighed. Det undrer ikke at se vor store Kritiker E. B.³ i “Politiken” lobhudle Bogen; Bogen er jo udkommen paa Gyldendals Forlag og skulde jo allerede af den Grund tages under Armene, da den nære Forbindelse med “Politiken” og Forlagets litterære Konsulent jo kun er en offentlig Hemmelighed.⁴

lobhudle
skamrose

Forfatteren har kaldt Bogen “Skitser og Scener” fra Kollegiet; at hermed er ment Walkendorfs Kollegium og bestemte Personer ses tydelig af enhver akademisk Læser, idet hele Sceneriet og de fordrejede Navne klart viser det. Det er Bogens Hensigt at give Offentligheden et Billede af de nuværende beboere og deres Færd, og Forfatteren har gjort det paa den meget hæderlige Maade,

* Tak til Nielsine Nielsen (2013-16;17-) for korrektur.

¹ Bragt i Kristeligt Dagblad 18. april. Artiklen er ikke en del af avisens løbende litteraturanmeldelser. Artiklen underskrives af X.

² Henvisning til, at Morten Pontoppidan (1851-1931) og bror til forfatteren Henrik Pontoppidan som liberal teolog havde anbefalet kulturradikale forfattere.

³ Edvard Brandes (1847-1931) anmelder og radikal politiker.

⁴ Peter Nansen (1861-1918) var tilknyttet Politiken 1884-1896 som skribent og tilknyttet Gyldendal 1896-1916 bl.a. som skønlitterær leder.

at han til de nuværende Alumnens Navne i stærkt potenseret Form har knyttet Begivenheder, som dels ligge i Fortiden, dels er ganske stridende mod de faktiske Forhold. Han har skildret Kollegiet som et rent Libertinerhjem, hvor de allerstørste Tøjlesløsheder gaar i Svang; der drikkes og hores - ja, der bor endog løse Fruentimmer paa Kollegiet i flere Dage. Hr. E. B. har sikkert læst denne Bog med Fornøjelse; gennem hele sin Anmeldelse ligefrem hjertesukker han over ikke selv at bo paa et sligt Kollegium; han finder disse Tilstande saa naturlige, at han beklager, at Forfatteren ikke har gjort Skridtet fuldt ud og formet Piecen til "et regelret Skuespil, et saadant, der kunde opføres, og som nok et af vore Teatre, der jo ikke mere er saa bange, som i gamle Dage, havde sat paa sin Plakat", "Han har ikke villet det - næppe heller formaet det", følger E. B. til; vi tror det samme.

Det til dramatisk Behandling saa fortræffelige Stof, som er givet i Studenterlivet paa et Kollegium, har Forf. udnyttet paa en saa tarvelig Maade, at man skulde fristes til at tro, at han hverken er Student eller bor paa et Kollegium; det lykkes ham ikke, blot et eneste Sted, at lade Personerne sige en vittig eller aandrig Replik; Studentertyperne er daarlig tegnede - det vilde i Sandhed være sørgeligt, om danske Studenter ikke skulde være et mere gemytligt Folkefærd end det, Hr. Beck præsenterer os, og saa de i "Scenerne" figurerende "Damer"- De er ikke langt fra at være to lige Streger, om hvilke man egentlig ikke ved synderlig andet end, at den ene hedder Frk. Finke og den anden Frk. Herbst.

Den Filosofi, Forfatteren i Ræsonnøren Hr. stud. mag. Verdes Person giver til Bedste, er en ren ungdommelig Kakkelovnsfilosofi, der taler alt for tydeligt om Forf.s aandelige Udvikling og det sørgeligste: man har Fornemmelsen af, at han har ganske udtømt sig i de faa Replikker, Hr. Verde afleverer; Forf. gør gennem hele sit umodne og for al literær Værdi blottede Arbejde Indtryk af at have meget lidt Kendskab til de dristige Tanker, hans Studier giver ham Adgang til og som gør os til Lærlinge hos de store Aander, Menneskeheden har frembragt.

Efter hvad vi har bragt i Erfaring har ogsaa alle Alumnerne paa Walkendorfs Kollegium som een Mand desavoueret den uheldige Debutant, og vi henstiller til Prof. Dr. theol. P. Madsen at tage sig alvorlig af den unge Mand; at lade sligt gaa upaataalt hen er ikke alene menneskeligt, men rent kristeligt set uforsvarligt.

ræsonnør
forfatterens
talerør

desavouere
underkende

To Anmeldelser af H. J. Helms' 'Valkendorfs Kollegiums Historie'

Mikkel Kølkær (ed.)*

Fra Bøgernes Verden.¹

Ny udkomne Bøger: Anmeldelse ved C. D.

H. JØRGEN HELMS: VALKENDORFS KOLLEGIUMS HISTORIE.

Fra dets Oprettelse 1588 og indtil 1865. Med en kort Oversigt over Kollegiets Historie fra 1865 til Nutiden. Udgivet af Valkendorfianersamfundet. Kbh. 1917. (Gad).

Vore Studenterkollegier, der er saa rige paa historiske Minder, faar efterhaanden deres Historie samlet og nedskrevet. Og efter at Professor Hans Orlriks Bog om Borchs Kollegiums første 40 Aar i Fjor fik sit Supplement i Johannes Pedersens fortræffelige Festskrift om Kollegiets Historie 1728-1823 i Anledning af det 225-Aars Jubilæum, har nu en anden ung Historiker, cand. mag. H. Jørgen Helms, i en Bog paa godt 300 Sider behandlet vort ældste Kollegiums Historie.

Naar 1865 er valgt som Grænseaar med Resten tilføjet ganske oversigtsmæssigt, er det fordi den gamle Kollegiebygning - Poul Helgesens² Karmeliterkloster - det Aar forsvandt, idet dens Tomt indlemmedes i Haven og en ny Bygning opførtes længere tilbage.

Iøvrigt følger den baade velskrevne og meget grundige Bog meget nøje hver Fase i Kollegiets Historie og danner deraf en Række kulturhistorisk fængslende Billeder, dvæler ved dets indre Styrelse, dets daglige Liv, Brandene 1728 og 1795 og Alumnernes Forhold med tilknyttede korte Biografier af kendte Navne indenfor hvert Tidsrum. Saaledes naturligt ogsaa af Johannes Ewald og hans Studenterdisputatser med Gengivelse af Titelbladet paa en af dem og af Alumnerne Grundtvig og St. St. Blicher.

Med udførlige Kildehenvisninger, med Slægtstavle over Kollegiets Patroner, Efor-fortegnelse og kronologisk Alumneliste er Bogen baade til Glæde for alle gamle Valkendorfianere og til Nytte for alle historisk interesserede Læsere.

Tomt
grund

* Tak til Nielsine Nielsen (2013-16;17-) for korrektur.

¹ Bragt i avisen København 20. december 1917. Anmelderen bag akronymet C. D. er ukendt.

² Povl Helgesen (1485- efter 1534) dansk teolog og historiker.

Valkendorfs Kollegiums Historie.³

H. J. Helms: "Valkendorfs Kollegiums Historie." (I Kommission hos G. E. C. Gad)

For dansk Studenterliv er Kollegierne lige saa ejendommelige som "Nationerne"⁴ er for det svenske. I Kollegierne nødtes Studenterne til at træde i Forbindelse med hinanden. Meningerne brødes eller bøjede sig; for mange af de Unge kom det til at gælde, at disse Aars Samliv blev af grundlæggende Betydning for hele Livet.

Af Kollegierne er Regensen det berømteste og største, men ikke det ældste. En Menneskealder før havde Rigshovmester Christoffer Valkendorf stiftet et Kollegium i det gamle Hus, hvor Povl Helgesen i sin Tid havde en lille Lærdomsskole. Det er dette Kollegiums brogede Historie, som Kandidat H. J. Helms har skildret paa en Maade, der gør ham al mulig Ære. Der er Grundighed, de mange Citater viser ihærdigt Studium, men der er tillige en livfuld Fremstilling. Vi hører om Kollegiets første Tid, hvor de Unge ret ofte smittes af Tidens Skødesynd, Drikkeriet, og faar alvorlige Paamindelser af det høje Konsistorium⁵; dog lidt Brændevin var maaske undskyldeligt i de mørke Værelser eller Celler, der bestandig plagedes af Fugtighed. Saa kommer den ødelæggende Brand 1728, men Kollegiet rejser sig paany, faar en Glansperiode, hvor de latinske Disputatser noksom vidner om en saare gold Lærdom.

Skødesynd
dårlig vane

noksom
ganske

Fra Slutningen af det 18de Aarhundrede mærkes de nye aandelige Strømninger. Her boede Johannes Ewald paa den Tid, da Bruddet med Arendse gjorde ham bundulykkelig og til Digter. Senere oplever ogsaa Grundtvig her en afgørende Krise i sit Liv, og Ingemann er Alumne i sin mest højromantiske Periode. Det maa anerkendes, at Forfatteren ikke breder sig over disse Digteres Liv, men nøjes med, hvad der virkelig hører deres Kollegietid til.

Men Tiderne blev onde for Kollegiet; det blev hjemsogt af to Brande og ét Bombardement, dets Pengeforhold blev yderligere ødelagt ved slet Administration og ved Pengekrisen⁶. Den pietetsløse Tid nedrev først Poul Helgesens gamle Auditorium, som havde trodset alle Brande, dernæst Hovedbygningen, som ogsaa endnu besad en Del fra gamle Dage; vort Slægtled vilde omhyggeligt have skaanet begge Dele. Med den nye, stilløse Bygning, som rejstes 1865, slutter Fremstillingen egentlig. Dog nævner Forfatteren med Rette den store Fortjeneste, som Professor Knud Faber⁷ har haft af at gøre Kollegierne til virkelig sunde Boliger for Ungdommen.

pietetsløs
respektløs

Det er ikke alene gamle Valkendorfianere, men ogsaa mange andre, der vil have Glæde af at læse Kandidat Helms' smukke og dygtige Bog, der lover godt for hans videnskabelige Fremtid.

*Johs. Lindbæk.*⁸

³ Bragt i aftenudgaven af Berlingske Politiske og Avertissementstidende 29. december 1917.

⁴ På Sveriges universiteter inddeles de studerende efter ophavsregion eller -land, og ikke blot fakultet.

⁵ Universitets øverste myndighedsorgan.

⁶ Pengeombytningen af 1813 betegnes ofte som en de facto statsbankerot.

⁷ Prof. med. Knud Faber (1962-1952).

⁸ Johannes Peder Lindbæk (1872-1919;1893-1897) historiker med interesse for middelalderlig kirkehistorie, korrespondent for Berlingske under 1. verdenskrig på vestfronten og formand for Valkendorfianersamfundet.